

Tartu Ülikool
Usuteaduskond
Kirikulo õppetool

Marleen Tamm

SIEGFRIED AASLAVA ASKEESIURIJANA

Bakalaureusetöö

Juhendaja *mag. art.* Marju Lepajõe

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Siegfried Aaslava elukäik ja töö usuteadlasena.....	6
1.1. Siegfried Aaslava elu ja töö.....	6
1.2. Magistritöö ühe peamise teadustööna.....	9
1.2.1. <i>Magistritöö eesmärk ja lõpptulemus</i>	9
1.2.2. <i>Magistritöö ülesehitus ja sisu</i>	11
2. Siegfried Aaslava askeesikäsitlus.....	16
2.1. Sõna ja selle kasutus.....	16
2.2. Askeesi definitsioon.....	18
2.3. Askeesi tegevusvormid.....	20
2.3.1. <i>Olemasolevad klassifikatsioonid ja nende kriitika</i>	20
2.3.2. <i>Siegfried Aaslava askeesivormide liigitus</i>	23
2.4. Askeesi ja selle vormide mitmetähenduslikkus.....	26
2.5. Siegfried Aaslava Siegfried Aaslava panus askeesiuurijana.....	30
Kokkuvõte.....	35
Kasutatud allikad ja kirjandus.....	37
Siegfried Aaslava as a researcher of asceticism. Summary.....	40
Lisad.....	42
Lisa 1. Otto Zöckleri askeesivormide klassifikatsioon.....	42
Lisa 2. Friedrich Pfisteri askeesivormide jaotus.....	43
Lisa 3. Siegfried Aaslava askeesi tegevusvormide tabel originaalkujul.....	44
Lisa 4. Siegfried Aaslava askeesi tegevusvormide tabel tõlgituna.....	45
Lisa 5. Siegfried Aaslava selgitused askeesivormide tabeli kohta.....	46

Sissejuhatus

Käesolev bakalaureusetöö keskendub Tartu Ülikooli usuteaduskonna kunagise dekaani Siegfried Aaslava askeesikäsituse põhijoonte tutvustamisele. Töö aluseks on Aaslava 1928. aastal esitatud magistritöö "Das Neue Testament und die Askese. Erster Teil. Voraussetzungen betreffend das Problem, den Gegenstand und die Aufgabe" (Uus Testament ja askees. Esimene osa. Probleemi, eset ja ülesannet puudutavad eeldused), mille algseks eesmärgiks oli analüüsida Uue Testamendi ja askeesi seoseid.

Suurem osa mitmekesiste huvidega üheksat keelt valdava Siegfried Aaslava elust oli seotud Tartu Ülikooli usuteaduskonnaga, kuid kahjuks tuleb Anu Raudsepa eeskujul tõdeda, et sellest hoolimata on ta tänini tundmatu ja tunnustamata.¹ Siinkohal võib mainida, et probleem ei puuduta pelgalt Siegfried Aaslavat, vaid üldisemalt ka usuteaduskonna ajalugu 1920.–1930. aastatel, mida on võrdlemisi vähe uuritud. Siegfried Aaslava elust on varasemalt ilmunud kaks artiklit Anu Raudsepalt,² Lembit Raid on koostanud biograafiaülevaate teosesse "Eesti teaduse biograafiline leksikon"³ ja EELK Usuteaduse Instituudis kaitses Andreas Härm 2002. aastal diplomitööd pealkirjaga "Siegfried Aaslava elu ja töö".⁴ Kuna seni ei ole ka Aaslavast kui teoloogist põhjalikumad uurimistööd tehtud, oleks esimene samm sellel teel analüüsida tema magistritööd. Seetõttu on oluline tutvustada Siegfried Aaslava askeesikäsitlust, mille vaatenurk ja tulemused erinevad mõnevõrra tema kaasajal väljendatud arvamustest. Kuna tegemist on saksakeelse magistritööga ja Aaslava oma töö tulemusi hiljem uuesti ei avaldanud, on nimetatud põhjalik käsitlus saanud kahjuks teenimatult vähe tähelepanu.

¹ **Raudsepp**, Anu. Tartu Ülikooli usuteaduskonna dekaani professor Siegfried Aaslava saatusest Siberis 1946–1955. – Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 2009. Tartu: ÕES, 2010, lk 223.

² Raudsepp 2010; **Raudsepp**, Anu. Tartu Ülikooli usuteaduskonna prof. Siegfried Aaslava (1899–1957) mõtteid elust ja ülesannetest. – Eesti Kirik, 22.12.1993.

³ **Raid**, Lembit. Siegfried Aaslava. – Eesti teaduse biograafiline leksikon. 1kd, A–Ki. Karl Siilivask (peatoim.). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2000, lk 22.

⁴ **Härm**, Andreas. Siegfried Aaslava elu ja töö. Diplomitöö. Tallinn: EELK Usuteaduse Instituut, 2002. Käsikiri UI raamatukogus.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on anda ülevaade Siegfried Aaslava askeesikäsitluse põhijoontest ja analüüsida tema panust askeesimõiste käsitlemisel oma kaasaja kontekstis. Kuna juba esmakordsel lugemisel on selge, et Aaslava magistr töö on tugevalt uurimuslik ja sisaldab autori isiklikke täiendusi uute seoste ja liigituste näol, on muuhulgas bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja, kas esitatud askeesikäsitlus oli uudne vaid oma vormi poolest või pakkus originaalseid lahendusi ka teema käsitlemise perspektiivi ja sisu osas.

Järgnev töö on jaotatud kaheks suuremaks peatükiks. I peatükk keskendub Siegfried Aaslava eluloo ja töö tutvustamisele. Alustuseks annab 1. alapeatükk lühiülevaate Siegfried Aaslava elukäigust ja kutsetegevusest. 2. alapeatükk käsitleb konkreetselt Aaslava magistr töö ühe mahukama teadustööna. Selles kirjeldatakse kõigepealt magistr töös esialgselt seatud sihti ja selle erinevust tegelikust lõpptulemusest ning seejärel on esitatud läbilõige töö ülesehitusest ja olulisematest sisulistest punktidest. II peatükk on pühendatud Aaslava magistr töö mahukaima osa moodustavale askeesikäsitlusele ja see järgib alapeatükkide lõikes enamjaolt Aaslava enda lõputöös esitatud ülesehitust. Sellest tulenevalt vaadeldakse esiteks sõna *askeesi* ja selle kasutamist erinevates tähendusvarjundites ning seejärel defineeritakse askeesimõiste peamiste tunnuste koosmõju kaudu. 3. alapeatükis kirjeldatakse askeesivormide olemasolevaid liigitusi ja nende olulisi puuduseid ning seejärel esitatakse Aaslava enda väljatöötatud askeesivormide klassifikatsioon. Kõnealuse alapeatükiga on olemuslikult seotud ka kõik bakalaureusetöö lisades esitatud materjalid: Otto Zöckleri 1897. aastal välja pakutud askeesivormide jaotus (lisa 1) ja Friedrich Pfisteri hilisem, 1927. aastal koostatud liigitus (lisa 2), millele järgnevad koopia Aaslava klassifikatsiooni saksakeelsest käsikirjalisest originaalst (lisa 3), selle eestikeelne tõlge (lisa 4) ja Aaslava klassifikatsiooni juurde kuuluvate lühikeste selgituste tõlge (lisa 5). Eelviimases alapeatükis kirjeldatakse askeesi kui terviknähtuse ja selle üksikvormide mitmetähenduslikkust erinevate sisemiste eesmärkide alusel. II peatüki viimane alaosa kirjeldab Aaslava panust toleaeagsesse uurimisseisu ja analüüsib esitatud tulemusi tema kaasaja kontekstis.

Eelneva põhjal jagunevad uurimiseesmärgi täitmiseks vajalikud allikad olemuslikult kolmeks. Esiteks on Siegfried Aaslava eluloolise ülevaate andmiseks

suures mahus läbi töötatud tema abikaasa Eleonore Aaslava poolt Tartu Ülikooli raamatukogule annetatud allikakogu säilikut⁵. Teiseks on askeesikäsitlusest ülevaate andmiseks ja analüüsimiseks kõigepealt loetud ning seejärel osaliselt tõlgitud Siegfried Aaslava magistritööd "Uus Testament ja askees". Kolmandaks on Aaslava panuse uurimiseks tutvutud ka tema käsitluse aluseks olevate materjalidega, mille seast võib olulisemateks pidada Zöckleri ja Pfisteri askeesiteemalisi töid ning suuremates entsüklopeediate leiduvaid askeesialaseid artikleid.

⁵ TÜR KHO, f. 97. Aaslava, Siegfried (1899–1957). Isikuarhiiv.

1. Siegfried Aaslava elukäik ja töö usuteadlasena

1.1. Siegfried Aaslava elu ja töö

Siegfried Aaslava sündis 1. märtsil (vkj 17. veebruaril) 1899. aastal ehituspüüssepp Juhan Aaslava ja tema abikaasa Kadri perekonda,⁶ kuid üles kasvas ta tegelikult jõuka saksa päritolu kasuema Emilie Löffleri hoole all.⁷ Kasupere jaoks oli oluline pakkuda Siegfried Aaslavale parim võimalik haridus ja sellest tulenevalt alustas ta teadmiste omandamist kõigepealt 7aastaselt eraõpetaja juures ning seejärel läks ta 1907. aastal üldhariduskooli ja õppis kümme aastat Tartus Aleksander I nimelises vene gümnaasiumis.⁸ Aaslava enda sõnul valmistas õppimine tema jaoks alati suurt rõõmu ja naudingut⁹ ning seetõttu ei ole suureks üllatuseks asjaolu, et ta iga klassi parimate tulemuste ja kogu gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetas.¹⁰ Tartu Aleksandri gümnaasiumis omandas Aaslava väga tugeva humanitaarse alushariduse keelte alal, kuna koolis õppis ta vene, prantsuse, ladina ja kreeka keelt ning keelevaldajate grupis veel kaheksa aastat saksa keelt. Etteruttavalt võib mainida, et inglise keelt õppis Aaslava iseseisvalt alles täiskasvanueas ja piibliteadlasena täiendas oma keeleoskust nii ülikooli ajal kui ka selle järel heebrea, süüria ja piibli-aramea keeltes.¹¹

Siegfried Aaslava pikaage se haridustee katkestas mõneks ajaks sõjaväeteenistus, kust ta vabanes 1920. aastal.¹² Samal aastal astus ta Tartu Ülikooli usuteaduskonda ja õppis seal järjest seitse aastat kuni käesoleva bakalaureusetöö

⁶ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 1. Aaslava, S. Minu elulugu; TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1. Aaslava, E. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta.

⁷ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 1; TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 3. Aaslava, E. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta; TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 20. Aaslava, S. Siegfried Aaslava elulugu ja töö 1940. aastani.

⁸ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 1.

⁹ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 2. Aaslava, S. Minu elulugu.

¹⁰ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 1; TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 4. Aaslava, E. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta.

¹¹ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1.

¹² TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 3. Aaslava, S. Minu elulugu.

aluseks oleva magistritöö kaitsmiseni.¹³ Aaslava meenutas ise, et usuteadlaseks soovis ta saada juba varases nooruses. Kooliajal käis ta hea meelega ja välise sunnita kirikus ning põneva näitena kirjeldab Aaslava üht lapsepõlvemälestust, kui ta nelja-aastaselt mängu raames kirikuõpetajat kehastas ja hoolega jutlust pidas.¹⁴

Oma õpingud usuteaduskonnas sidus Aaslava eelkõige Uue Testamendi valdkonnaga ja osales hoolsalt õppetöös – kuulas vahel ka korduvalt kohustuslikke ja valikulisi aineid ning võttis oma seitsme ülikooliaasta jooksul osa peaaegu kõikidest aset leidnud UT harjutustest.¹⁵ Magistriõpingute lõpetamise järel suundus Aaslava end välismaale täiendama ja õppis 1928. – 1931. aastal Tartu Ülikooli teadusliku stipendiaadina nii Saksamaa erinevates ülikoolides kui ka Prantsusmaal.¹⁶ Magistrikraadi saavutamise järel oli Aaslava jaoks järgmine loogiline samm doktorikraadi omandamine ja selle tarbeks oli vaja sooritada doktorieksamid ning koostada väitekirj. Kirjavahetusest toleleagse usuteaduskonna dekaani professor Hugo Bernhard Rahamägi ja 1930. aastal Heidelbergi ülikoolis õppinud Aaslava vahel võis samuti välja lugeda teaduskonnapoolset ootust, et Aaslava peagi doktorikraadi kaitseb, sest korduvalt päriti väitekirja edenemise kohta.¹⁷ Väitekirja aeglast arenemist selgitab Aaslava aga sooviga välisülikoolis oma teadmisi UT alal täiendada ja osaleda loengutes, mida Tartus kuulata ei saaks.¹⁸ Abikaasa Eleonore Aaslava sõnul oli järgmine sobiv võimalus väitekirja koostamiseks 1931.–1937. aastal ja kuna doktorieksamid sooritas Aaslava 1936. – 1937. õppeaasta jooksul, oli see selge märk lootusest, et vähemalt kahe aasta jooksul tekib võimalus ka väitekirja kaitsmiseks. Hoolimata ulatuslikest ettevalmistustest, ei jõudnudki Aaslava esialgu suurest töökoormusest tingitud ajapuuduse ja hiljem poliitiliselt ebastabiilse olukorra tõttu väitekirja esitamiseni.¹⁹

¹³ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 4; TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 3. Siegfried Aaslava astus esmakordselt Tartu Ülikooli usuteaduskonda juba enne sõjaväeteenistusse minekut ehk 1918. aastal. Vt ka **Lindström**, Lauri *et al* (koost.). Album Academicum Universitatis Tartuensis 1918–1944. II. Tartu Ülikooli 1919 – 1929 immatrikuleeritud üliõpilased. Matriklinumbriid 1–10191. Tartu, 1994, lk 76; Raid (art. Aaslava) 2000, lk 22; Raudsepp 2010, lk 226.

¹⁴ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 1.

¹⁵ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 4, 5. Aaslava, S. Minu elulugu.

¹⁶ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1.

¹⁷ TÜR KHO, f. 97, s. 6, l. 16, 40. [Usuteaduskonna dekaani H.B. Rahamägi ametlikud kirjad stipendiaat S. Aaslavale].

¹⁸ TÜR KHO, f. 97, s. 6, l. 52. [S. Aaslava Pariisist saadetud kiri usuteaduskonna dekaanile].

¹⁹ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 13. Aaslava, E. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta.

E. Aaslava sõnul tundis tema abikaasa pidevat õhus hõljuvat etteheidet nii esitamata jäänud väitekirja kui ka üleüldiselt tehtud teadustööde vähesuse pärast.²⁰

Aaslava haridustee kirjeldamise järel on sobiv vaadelda tema kutsetegevusega seonduvat. Tõised kohustused said tema jaoks alguse juba varajases nooruses, kui ta 14aastaselt järeleaitamistundide andmisega end osaliselt ise üleval pidas. Sellest ajast peale on ta õppimise kõrvalt paralleelselt tööl käinud ja enne sõjaväge oli ta koduõpetajaks nii Venemaal kui ka kodumaal. Üliõpilasena oli ta mõnda aega palgaline asjaajaja Tartu Üliõpilaskonna asutuste juures ja hiljem usuteaduskonna asutuste raamatukogude korraldaja.²¹ Vajadust õpingute kõrvalt endale pidevalt elatist teenida pidas ta ka peamiseks põhjuseks, miks tema õppeaeg ettenähtud nominaalajaga võrreldes nii palju pikenes.²²

Arvestades Aaslava laialdasi keeleteadmisi, on igati mõisteta, et teda tunnustati väga ka keeleõpetajana. Pärast ülikooli magistriastme lõppu jätkas Aaslava tööd Hugo Treffneri gümnaasiumis ladina keele õpetajana, samuti on ta õpetanud pärast usuteaduskonna likvideerimist 1940. aasta augustis saksa keelt nii germanistika üliõpilastele kui erinevatel õpetajatele suunatud kursustel ning aegajalt juhendanud kreeka ja heebrea keele kursuseid.²³

Tartu Ülikooli usuteaduskonnas alustas Aaslava tööd 1931. aastal õppeülesannete täitjana, kuid 1937. aastal valiti ta dotsendiks ja juba järgmisel aastal nimetati ta adjunktprofessoriks ning samal ajal ka teaduskonna dekaaniks.²⁴ Lisaks õppetegevusele tõlkis Aaslava edasi ka teaduslikke töid saksa keelde ja oli Eesti Entsüklopeedia osakonnatoimetaja, mille raames oli tema ülesandeks usuteaduslike artiklite kirjutamine (ca 1000) ja redigeerimine (ca 300).²⁵ Pidevat lisatöö otsimise vajadust põhjendas E. Aaslava ülikooli madalate stipendiumite ja palkadega.²⁶ Erinevate palgaliste ja tasustamata lisatööde valguses on arusaadav, miks Aaslava täielikult isiklikule teadustööle pühendada ei saanud. Sealjuures takistas J. Kõpu arvates produktiivsust ka Aaslavale iseloomulik äärmine

²⁰ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 2. Aaslava, E. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta.

²¹ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1.

²² TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 3.

²³ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1.

²⁴ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1.

²⁵ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 11. Aaslava, S. *Curriculum Vitae*.

²⁶ TÜR KHO, f. 97, s. 10, l. 1, 2, 4.

põhjalikkus ja täpsus nii isiklikus teadustöös kui usuteaduskonna administratiivülesannetes.²⁷

Aaslava oli Tartu Ülikooliga seotud seni, kuni ta 2. oktoobril 1945. aastal vahistati.²⁸ Sõjatribunal mõistis 26.04.1946. a otsusega Aaslava kuueks aastaks tööparanduslaagrisse.²⁹ Küüditamise põhjuseks toodi 1941. aasta suvel aset leidnud bolševistliku kirjanduse kogumisaktsioon, mida Siegfried Aaslava rektori käsul juhtis³⁰ ja selle tõttu süüdistati teda isamaa reetmises.³¹ Kuigi Aaslava karistuseks oli esialgu kuus aastat, siis selgus ootamatult, et ta on erikomisjoni 1951. aasta oktoobris langetatud otsuse alusel saadetud määramata ajaks asumisele.³² Aaslava vabastati alles NSVL-i Ülemnõukogu Presiidiumi 17. septembri 1955. aasta seadluse alusel 22. oktoobril ja ta jõudis tagasi koju 9. detsembril.³³ Tema tervislik seisund olid kodust eemal olnud aastate jooksul pöördumatult halvenenud ja ta suri 22. aprillil 1957. aastal.³⁴

1.2. Magistritöö ühe peamise teadustööna

1.2.1. Magistritöö eesmärk ja lõpptulemus

Siegfried Aaslava väljendas juba oma studiumi jooksul sügavat huvi Uue Testamendiga seonduva valdkonna vastu.³⁵ Juhendajaga arutamise järel sidus Aaslava oma magistritöös Uue Testamendi uurimise askeesi temaatikaga ja töö pealkirjaks sai "Uus Testament ja askees".³⁶ Kuna töö juhendaja ja eeldatav hindaja oli Tartu Ülikooli usuteaduskonna Uue Testamendi ainete sakslasest professor Karl

²⁷ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 79. Köpp, J. Professor mag. theol. Siegfried Aaslava. [Eesti Kirik 11/12, 1957. a]

²⁸ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 8, 17. Aaslava, E. Siegfried Aaslava 1944. kuni 1959. aastani.

²⁹ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 19. Aaslava, E. Siegfried Aaslava 1944. kuni 1959. aastani.

³⁰ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 3, 20. Aaslava, E. Siegfried Aaslava 1944. kuni 1959. aastani. Vt ka Raudsepp 2010, lk 214.

³¹ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 31. Aaslava, E. Siegfried Aaslava 1944. kuni 1959. aastani

³² TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 30. Aaslava, E. Siegfried Aaslava 1944. kuni 1959. aastani

³³ TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 31.

³⁴ Raudsepp 2010, lk 223.

³⁵ TÜR KHO, f. 97, s. 1, l. 4.

³⁶ Aaslava, Siegfried. Das Neue Testament und die Askese. Erster Teil. Voraussetzungen betreffend das Problem, den Gegenstand und die Aufgabe. Magistritöö. Tartu: 1928, lk I.

Konrad Grass,³⁷ otsustas Aaslava oma lõputöö saksa keeles kirjutada, et juhendajal oleks tööga lihtsam tutvuda.³⁸ Sellest tulenevalt sai magistritöö lõplikuks pealkirjaks "Das Neue Testament und die Askese. Erster Teil. Voraussetzungen betreffend das Problem, den Gegenstand und die Aufgabe" (Uus Testament ja askees. Esimene osa. Probleemi, eset ja ülesannet puudutavad eeldused). Etteruttavalt võib lisada, et tööd hindas aga lõpuks siiski professor Otto Seeseman,³⁹ kuna Aaslava esialgne juhendaja professor Grass suri 25. novembril 1927⁴⁰ ehk üle poole aasta enne kõnealuse lõputöö esitamist usuteaduskonda.

Aaslava eesmärgiks magistritöö kirjutamisel oli analüüsida Uue Testamendi tekste ja teha kindlaks nendes esinev askeetlust puudutav materjal, et selle kaudu selgitada välja kristlik seisukoht askeesi suhtes. Esialgu seatud eesmärgi täitmiseni Siegfried Aaslava oma magistritöös ei jõudnud ja seetõttu kannabki esitatud töö pealkirjas märgat *Erster Teil*, kuna olude sunnil pidi 1928. aastal kaitstud lõputöö jääma eeltöök hilisemale doktoriväitekirjale. Juba magistritöö eessõna esimeses lauses mainib ka Aaslava ise, et sellisel kujul lõputöö esitamine ei olnud tal alguses plaanis.⁴¹ Aastaid hiljem asumise ajal abikaasale saadetud kirjas leiab ta, et magistritöö juhendaja oleks pidanud teema taolise formuleerimisega seonduvaid ohte ette nägema ja sellest tulenevalt niivõrd laiahaardelise teema maha laitma.⁴²

Esiolgu eesmärgi täitmiseks asus Aaslava enda sõnul Uuest Testamendist neid tekstilõike registreerima, mis püstitatud teemast lähtuvalt sügavamalt uurimist oleksid vajanud. Kuna Aaslava nägemuse järgi pidi magistritöö olema eelkõige Uue Testamendi keskne, oli tema algseks plaaniks askeesimõistet olemasolevate allikate põhjal vaid paari lehekülje mahus tutvustada ja sealt edasi juba konkreetsete tekstide analüüsi juurde liikuda.⁴³ Kuna tolleaegne teaduskirjandus ei pakkunud askeesimõiste selgituseks välja terviklikku ja rahuldavat määratlust, tuli Aaslaval iseseisvalt alustada magistritööd suuremahulise eeltööga askeesimõiste

³⁷ **Raid**, Lembit. Art. Karl Konrad Grass – Eesti teaduse biograafiline leksikon. Ikd: A–Ki. Karl Siilivask (peatoim.). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2000, lk 303.

³⁸ Aaslava 1928, lk IV.

³⁹ TÜR KHO, f. 97, s. 24, l. 215. Prof. O. Seesemani arvamus.

⁴⁰ Raid (art. Grass) 2000, lk 302.

⁴¹ Aaslava 1928, lk I.

⁴² TÜR KHO, f. 97, s. 152, l. 18; [S. Aaslava kiri abikaasa Eleonore Aaslavale 1.–5.03.1955.]; Raudsepp 2010, lk 227.

⁴³ Aaslava 1928, lk I

defineerimiseks. Sellest kasvas välja 113 leheküljel esitatud askeesikäsitlus, mis on ka käesoleva bakalaureusetöö uurimisaluseks. Aaslava selgitused magistrیتöö eessõnas on eelkõige vabandava tooniga, püüdes õigustada ebaproportsionaalselt suure eeltöö vormistamist magistrیتöö osaks ja kirjeldades töö sellisel kujul esitamist tinginud asjaolusid.⁴⁴ Hoolimata sellest, et Aaslava magistrیتöö loodetud kujul ei valminud, sisaldab kõnealune töö siiski põhjalikku askeesikäsitlust, mis tolelaegset uurimisseisu originaalse lähenemisega täiendas.

1.2.2. Magistrیتöö ülesehitus ja sisu

Tööd lugedes jääb silma, et teadustöö ülesehitusel olid tänapäevastest veidi erinevad vormistusnõuded. Siegfried Aaslava saksakeelne magistrیتöö on jaotatud kolme suurde peatükki,⁴⁵ millele eelneb eestikeelne eessõna (I-IV) ja üksikasjalik sisukokkuvõte (VI-XVII), mis järgib täpselt peatükkide kompositsiooni. Sellele järgnevad lühendite loetelu (XVIII - XIX) ja kasutatud kirjanduse nimekiri, milles on omakorda eristatud kogu töö ulatuses viidatud kirjandust ja eraldi peatükkides kasutatud materjale (XX - XXVI).

Magistrیتöö põhiosa algab peatükiga "Die verschiedene Beurteilung des Neuen Testaments hinsichtlich des in ihm enthaltenen asketischen Elements und deren Ursachen" (Erinevad hinnangud Uuele Testamendile selles leiduvate askeetiliste elementide ja nende põhjuste suhtes) ja seal selgitatakse asjaolu, miks levib väga palju erinevaid arvamusi Uue Testamendi ja askeesi omavahelise suhte kohta.⁴⁶ Sealjuures on huvitav seik veel see, et tegemist ei ole kahe erineva äärmusliku valitseva hinnanguga, mille vahele jäävad mõne astme võrra nõrgemad otsustused Uue Testamendi ja askeesi seoste kohta. Aaslava kirjeldab talle kättesaadava teaduskirjanduse alusel olukorda, kus valitses täielik arvamuste segadus ja risti

⁴⁴ Aaslava 1928, lk I–II.

⁴⁵ Aaslava magistrیتöö ülesehitust on oma diplomitöös kirjeldanud ka Andreas Härm. (Härm 2002, lk 69–70.

⁴⁶ Aaslava 1928, lk VI.

vastupidistesse kategooriatesse kuuluvad hinnangud võisid samas üksteist mõjutada.⁴⁷

Arvamuste paljususe esmaseks põhjenduseks toob Siegfried Aaslava välja tiheda seose kristluse olemuse ja Uue Testamendi (edaspidi UT) vahel. Ta leiab, et inimestel on väga erinevad nägemused ja eelteadmised kristluse kohta ning see on üks olulistest faktoritest, mis mõjutab UT lugemisel ja uurimisel tehtavaid otsuseid.⁴⁸ Aaslava sõnul omandab inimene teatud arusaamise kristluse olemusest esmajoones UT-d lugedes, kuid peagi pöördub see protsess teistpidi ja sellele, mida isik kristlusele omaseks peab,⁴⁹ leiab ta edaspidi igal sammul tõendeid UTst. Eelhäälestuse olulisust iseloomustab ta näitega optimisti ja pessimisti vaadete erinevusest – kui üks näeb vastavalt hääbuvas looduses vaid kinnitust peagi algavale kevadele, siis teine tunneb ka kõige õiteküllasemas suvehetkes vaid nukrust peatselt närtsiva looduse üle.⁵⁰ Sellest tulenevalt on arvamuse paljususe taga psühholoogiline seaduspära ja inimesed, kes peavad askeetlust olemuslikult kristluse juurde kuuluvaks, leiavad UTst hulgaliselt seda seisukohta toetavaid näiteid. Need, kes soovivad askeesi kristlusest lahus hoida, märkavad jällegi kirjakohti, mis omakorda ka nende arusaama kinnitavad.⁵¹

Oma eelnevalt kirjeldatud teoreetilist veendumust ilmestab Siegfried Aaslava arvukate näidetega. Arthur Schopenhaueri (1788–1860) sõnul võib tõelise kristluse juures märgata ilmselget askeetilist suunitlust, kuid tema näeb askeesi, mida ta ise nimetab UT hingeks, pigem elutahte eitamisena (*Verneinung des Willens zum Leben*).⁵² Aaslava leiab aga omakorda, et taoline seos on täiesti juhuslik ja iseloomustab seda oma varem väljendatud veendumuse kaudu – Schopenhaueri maailmavaade oli juba oma olemuselt pessimistlik ja seetõttu märkas ta kristluse raames samuti vaid endale sobivaid elueitavaid aspekte.⁵³

⁴⁷ Aaslava 1928, lk 2.

⁴⁸ Aaslava 1928, lk VI.

⁴⁹ Aaslava 1928, lk 3, 4, 5.

⁵⁰ Aaslava 1928, lk 4.

⁵¹ Aaslava 1928, lk 5.

⁵² Aaslava 1928, lk 8; **Schopenhauer**, Arthur. Die Welt als Wille und Vorstellung. I Bd. – Arthur Schopenhauer's sämtliche Werke in sechs Bänden. I Bd. Hrsg. v. Eduard Grisebach. Leipzig: Verlag von Philipp Reclam jun, [1892], lk 495; **Schopenhauer**, Arthur. Parerga und Paralipomena. II Bd.– Arthur Schopenhauer's sämtliche Werke in sechs Bänden. V Bd. Hrsg. v. Eduard Grisebach. Leipzig: Verlag von Philipp Reclam jun, [1892], lk 328, 400.

⁵³ Aaslava 1928, lk 8–9.

Katoliiklik teoloogia peab paratamatult oma arutlustes jõudma sarnasele tulemusele, kuna pikaajase kloostripraktika tõttu on loogiline eeldada, et askees oma olemuselt kristluse juurde kuulub ja sellest tulenevalt ka õigustuse UT-s leiab.⁵⁴ Munkluse ajalugu on kujukaks näiteks sellest, mida roomakatoliiklus kristluses ja evangeeliumis sisalduva askeetilise materjali osas esiplaanile tõstab. Julius Mayeri sõnul on Jeesus Kristuse eeskujul kristluses au sees maailmast lahti ütlemine ja eneseületamine, kuna Jeesus elas oma elu vabatahtlikus ja täielikus vaesuses, oli igavese vooruslikkuse võrdkuju ja kuulekas kuni surmani.⁵⁵ Ka kreekakatoliikluse järgi kuulub askeetus kristluse olemuse juurde. Munkade askeetlik eluviis on kristluse täiuslikem avaldumisvorm, mille juurde kuuluvad muuhulgas vähemalt range paast, neitsilikkus ja vaesus.⁵⁶

Huvitav on selle kõrval Aaslava arvates aga protestantluse seisukoht kristluse olemuse ja UT kohta askeesiga seoses. Arvestades asjaolu, et protestantlus on loobunud katoliiklusele omasest kloostrielust, on ka arusaam askeetluse osas risti vastupidine katoliikluses väljendatule.⁵⁷ Protestantluse valdav seisukoht askeesi ja UT võimaliku tiheda seotuse osas on eitav, kuna leitakse, et UT-s sisalduva tänu ja rõõmu kõrval pole kohta elueitavale ning inimvaenulikule askeesile.⁵⁸ Samas esitab Aaslava protestantliku teoloogi Otto Zöckleri arusaama UT ja askeesi seostest, mis väidab jällegi Friedrich Mahlingi käsitlusele vastupidiselt, et ka UT näeb ette askeetilise distsipliini ja vooruslikkuse harjutamise vajalikkust.⁵⁹

Protestantismi näite puhul tuleb välja märkimisväärne olukord, kus ühe konfessiooni siseselt on autorid askeesi ja UT suhete üle arutledes erisugusel arvamusel. Seega ei kehti sel juhul enam senine põhjendus, et inimestel on erinev

⁵⁴ Aaslava 1928, lk 10; **Harnack**, Adolf. Das Mönchtum, seine Ideale und seine Geschichte. – Reden und Aufsätze. I Bd. Gieszen: Töpelmann, 1904, lk 84.

⁵⁵ Aaslava 1928, lk 10–12. **Mayer**, Julius. Die christliche Askese. Ihr Wesen und ihre historische Entfaltung. Freiburg in Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1894, lk 4.

⁵⁶ Aaslava 1928, lk 12, 14; Пономарев, П. 1901, lk 57, 60jj. Viidatud: Aaslava 1928 lk 12, 13; Harnack 1904, lk 83–84.

⁵⁷ Aaslava 1928, lk 15.

⁵⁸ Aaslava 1928, lk 15–16, **Mahling**, Friedrich. Lebensverneinung und Lebensbejahung: in moderner Auffassung und in neutestamentlicher Beleuchtung. – Biblische Zeit und Streitfragen. Hrsg. Friedrich Kropatschek. Berlin: Verlag von Edwin Runge, 1912, lk 76–77.

⁵⁹ Aaslava 1928, lk 16–18; **Zöckler**, Otto. Asceticism. Christian. – Encyclopaedia of Religion and Ethics. Vol. 2, Arthur – Bunyan. Ed. by James Hastings with the assistance of John A. Selbie, Louis H. Gray. Edinburgh: Clark; New York: Scribner, 1909, lk 73–74.

arusaamine kristluse olemusest ja seetõttu on ka hinnang UT ja askeesi vahekorrale erinev.⁶⁰

Sellest tulenevalt teine ja Aaslava magistritöö seisukohast olulisem põhjus arvamuste paljususe esinemisel oli aga asjaolu, et askeesimõiste kasutuse osas puudus üksmeel. Segadust askeesimõiste kasutamisel ilmestabki olukord, kus kaks protestantlikku teoloogit jõuavad oma arutlustes vastupidistele tulemustele – kuigi mõlemad on kristluse olemuse osas ühisel arvamusel, tarvitavad nad askeesimõistet aga täiesti erinevates tähendustes.⁶¹ Teisalt nii Schopenhauer kui ka katoliiklikud teoloogid nõustuvad üksteisega, et askees kuulub olemuslikult UT juurde, kuid kohe kindlasti ei pea katoliiklased kloostrites esineva vaesuse, kasinuse ja kuulekuse nõude all silmas elutahte eitamist sellisena nagu Schopenhauer seda mõtles.⁶²

Oma uurimistöö käigus jõudis Aaslava arusaamani, et eriarvamusi tekitab nii see, et kindlat nähtust tähistatakse erinevate terminitega, kui ka see, et erinevaid nähtuseid tähistatakse sama terminiga.⁶³ Sellest tulenevalt oli Siegfried Aaslava sunnitud enne esialgu planeeritud UT analüüsi alustama üksikasjalikku eeltööd, et defineerida töö eesmärgi täitmiseks vajalik askeesimõiste. Tema enda sõnul poleks ta askeesi käsitlevat peatükki oma magistritöös üldse esitanud, kui tal oleks olnud võimalik viidata juba olemasolevatele määratlustele.⁶⁴

Teine peatükk "Der Begriff der Askese" (Askeesi mõiste) sisaldab endas käesoleva bakalaureusetöö aluseks olevat askeesikäsitlust, mis moodustab Aaslava 148-leheküljelisest magistritööst kõige mahukama osa. Aaslava on uuritava ainese omakorda nelja alapeatükki jaganud ja nimetatud teema tutvustamisele ning analüüsile on pühendatud siinse bakalaureusetöö 2. peatükk.

Kolmas peatükk "Die mit dem Thema "Das Neue Testament und die Askese" gestellten Aufgaben" (Teemaga "Uus Testament ja askees" püstitatud ülesanded), millega magistritöö lõpeb, keskendub kolmeteistkümnel leheküljel edasiseks

⁶⁰ Aaslava 1928, lk 18.

⁶¹ Aaslava 1928, lk 19.

⁶² Aaslava 1928, lk 19–20.

⁶³ Aaslava 1928, lk 20.

⁶⁴ Aaslava 1928, lk II, VII.

uurimistööks vajaliku metoodika kirjeldamisele ja Siegfried Aaslava visandab selles oma järgneva töökäigu.

Aaslava sõnul on esimeseks ajalooliseks uurimiseesmärgiks askeesi rolli tähtsus ja tähendus algkristluse ajal, kui elas veel Jeesus ja moodustusid esimesed kristlikud kogudused.⁶⁵ Ta soovib leida vastuse küsimusele, kas askees kuulub nähtuste hulka, millel on lisaks ajaloolisele väärtusele ka tänapäeval kindel koht kristlikus vagaduses.⁶⁶

Taoliselt püstitatud ülesande lahendamiseks on tema sõnul esiteks tarvis arvestada toleaeagset ajalist ja paikkondlikku keskkonda ning koguda lisaks UT-le ka teisi asjassepuutuvaid kristlikke, judaistlikke ja paganlikke allikaid ning sealjuures ei tohi unustada allikakriitilist lähenemist.⁶⁷ Üldhinnangu andmine allikale on aga võimalik pärast üksikasjalikku analüüsi ja tekstis askeesile iseloomulike joonte kaardistamist.⁶⁸ Samal ajal on oluline ka pidevalt koguda ja tõlgendada askeesivastast ainet ning seejärel leida võimalusi allikas leiduvate vasturääkivuste ületamiseks.⁶⁹

⁶⁵ Aaslava 1928, lk XVI, 137.

⁶⁶ Aaslava 1928, lk 136.

⁶⁷ Aaslava 1928, lk XVI, 137, 139, 140.

⁶⁸ Aaslava 1928, lk XVII, 142, 143.

⁶⁹ Aaslava 1928, lk XVII, 172, 173.

2. Siegfried Aaslava askeesikäsitlus

Siegfried Aaslava oli sunnitud oma UT-alast uurimistööd alustama hoopis askeesimõiste selgitamisest. Mahuka eeltöö enne tegeliku uurimiseesmärgi täitmisele asumist on ta vormistanud oma magistr töö teiseks peatükiks. Käsitletava ainese on ta jaganud omakorda nelja alapeatükki, millest esimene keskendub sõnale *askees* ja selle kasutamise uurimisele, teine alapeatükk tegeleb askeesi defineerimisega, kolmas annab ülevaate erinevatest askeesi tegevusvormidest ja pakub ka omapoolse nägemuse nende grupeerimisel ning viimane alapeatükk keskendub askeesi ja selle vormide mitmetitõlgendatavusele.

Siegfried Aaslava jaoks oli taoline töökäik möödapääsmatu ja hädavajalik, kuna enne Uuest Testamendist magistr töö tarbeks materjali registreerimist oli kõigepealt vaja täpselt piiritleda nähtus, mille esinemist või millele vastandumist uuritavates tekstides leida loodeti. Olemasoleva teaduskirjanduse põhjal konkreetseid järeldusi ta enda jaoks teha ei saanud, kuna erinevates tekstides oli askeesi käsitletud eelkõige mõne religiooni või konfessiooniga seoses. Sellest tulenevalt oli Siegfried Aaslava lähenemine askeesimõiste selgitamisel töö kirjutamise hetkel ehk 1927.–1928. aastal üsna uudne, kuna tema sooviks oli esitada askeesimääratlus, mis oleks vaba igasugustest subjektiivsetest eelarvamustest.⁷⁰

2.1. Sõna ja selle kasutus

Sõna *ἀσκησις* tuleneb kreekakeelsest verbist *ἀσκέω* ja tähendab 'hoole ning täpsusega sooritatud harjutamist'. Eelkõige tähistati vanakreeka keeles selle sõnaga teatud vilumuse saavutamiseks ettevõetud harjutusi või treeningut. Oskuse ja ideaali saavutamiseks peab tegemist olema kehvalt järgitud eluviisiga, mitte ühekordselt sooritatud harjutusega. Algupäraselt kasutati askeesimõistet eelseisvateks võitlusmängudeks valmistuvate atleetide rangelt reglementeeritud ja

⁷⁰ Aaslava 1928, lk 36.

karske eluviisi kirjeldamiseks.⁷¹ Taolises tähenduses sõnakasutuse illustreerimiseks toob Siegfried Aaslava näiteid Platoni, Isokratese, Thukydidese ja Xenophoni teostest, kus askeesi all peetakse silmas kehalist ettevalmistust.⁷²

Samas võib askeesi sihiks olla teatud vaimse võimekuse saavutamine range distsipliini abil⁷³ ja sellisel juhul räägitakse elutarkuse omandamisel vajadusest teadusega tegeleda⁷⁴. Aaslava tegi küünikute ja stoikude teoste analüüsimisel järelduse, et askeesimõiste kasutamisel on lisandunud eetilise ideaali rõhutamine ning neoplatonistide kaudu saavutas sõna ka religioosse tähenduse.⁷⁵ Eelneva võttis Aaslava kokku järeldusega, et askeesimõistega tähistati kreeka keeles harjutamist, mille sihiks oli kehalise osavuse, teadmiste, vooruslikkuse ja vagaduse saavutamine.⁷⁶

Kristlikku sõnavarasse jõudis askeesimõiste kreeka keelest kirikuisade kaudu, kes kasutasid sõna esiteks meeleliste soovide distsiplineerimise tähistamiseks ja teiseks kõlbelse täiuslikkuse saavutamise mõttes, mille täideviimine eeldas maailmast eraldumist ja puhastumist religioosselt kõlbelse distsipliini ja harjutuste kaudu.⁷⁷

Üldisest kristlikust kasutusest liigub Aaslava edasi UT analüüsi juurde ja mainib, et sealt leiab kreekakeelse sõnatüve *ἀσκηῖν* eest vaid ühel korral (Ap 24,16). Selles kontekstis ei ole mõeldud aga askeetilist tegutsemist kitsamas tähenduses, vaid eetilises mõttes püüdlust vooruslikkuse poole.⁷⁸

Askeesimõiste kasutamist samas tähenduses nagu algselt kreekakeelse sõna puhul märkab Aaslava nii hilisemates ida kui ka lääne katoliiklust ja ka

⁷¹ Aaslava 1928, lk 23. **Windisch**, Hans. ἀσκέω. – Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. HRSRG. Gerhard Kittel. Bd I, A–Γ. Stuttgart; Berlin; Köln: Kohlhammer, 1990, lk 492; **Pfister**, Friedrich. Askese. I Religionsgeschichtlich. – Die Religion in Geschichte und Gegenwart: Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft. Erster Band, A – D. Hrsg. von Hermann Gunkel, Leopold Zscharnack. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1927, lk 570.

⁷² Aaslava 1928, lk 24; **Pfister**, Friedrich. Λαξ Σάτυρα. ἄσκησις. – Festgabe für Adolf Deissmann zum 60. Geburtstag 7. November 1926. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1927, lk 76–77.

⁷³ Aaslava 1928, lk 23; **Pfister** (Askese...) 1927, lk 570.

⁷⁴ Aaslava 1928, lk 25; **Pfister** (Λαξ Σάτυρα) 1927, lk 77.

⁷⁵ Aaslava 1928, lk 25, 26, 27; **Pfister** (Askese...) 1927, lk 570.

⁷⁶ Aaslava 1928, lk 25.

⁷⁷ Aaslava 1928, lk 27.

⁷⁸ Aaslava 1928, lk 28; **Pfister** 1927 (Λαξ Σάτυρα), lk 81; **Zöckler**, Otto. Askese und Mönchtum. Zweite, gänzlich neu bearbeitete und stark vermehrte Auflage der "Kritischen Geschichte der Askese", Bd. I. Frankfurt: Heyder & Zimmer, 1897, lk 1.

protestantlikku eetikat käsitlevates tekstides ja toob viidete all tsitaatidena välja ka erinevaid näiteid, mille alusel ta taolise järelduseni jõudis.⁷⁹ Sellisel juhul nähakse askeesi ühelt poolt kui lihtsalt harjutust ja eetilises kontekstis konkreetset tahtega seonduvat harjutust ning teiselt poolt kõlbelist tegutsemist eesmärgiks seadvat vooruslikkuse harjutust.⁸⁰ Samas peab ta tõdema, et aja jooksul on askeesimõiste taoliselt sisustamine tagaplaanile jäänud ja modernses keelekasutuses tarvitati askeesi vaid kitsamas tähenduses tehnilise mõistena, mis viitab eelkõige mortifikatsioonile, maailmast põgenemisele ja loobumisele.⁸¹

2.2. Askeesi definitsioon

Sõnakasutust analüüsinud esimese peatüki lõpus esitatud küsimusele, mida askees tegelikkuses endast kujutab,⁸² püüab Aaslava vastuse leida järgnevatel peatükkides. Askeesimõiste defineerimise olulisust selgitab Aaslava taaskord oma edasise uurimistöö seisukohast möödapääsmatu vajadusena.⁸³ Kuna erialakirjandusest leiab eest väga mitmekesise valiku üksteisest paljuski erinevaid askeesidefinitsioone, arvab Aaslava, et esialgu segadusse ajavaid materjale aluseks võttes on vaja koostada klassifikatsioon askeesi üksikute olemuslike joonte kirjelduste põhjal. Taoline teguviis võimaldaks teemakäsitluse vabastada märkimisväärse lisakoorma alt, mis sellega seni kaasas on käinud.⁸⁴

Aaslava jaoks on oluline uurida askeesi kui asjade seisuga mitte kui normi ja ta otsib vastust küsimusele, mis on askeesi kui fenomeni olemus. Taolise eesmärgi täitmiseks on vaja otsida üksikuid jooni, mis askeesi kui tervikliku nähtuse juurde olemuslikult kuuluvad.⁸⁵ Kuigi askeesi kirjeldatakse enamasti mõne suurema religiooni või konfessiooniga seoses, on Aaslava eesmärgiks vaadelda askeesi sotsiaalpsühholoogilist üldist kuju, mitte selle ajalisel kindlaksmääratud või muul

⁷⁹ Aaslava 1928, lk 28–31.

⁸⁰ Aaslava 1928, lk 28.

⁸¹ Aaslava 1928, lk 30.

⁸² Aaslava 1928, lk 32.

⁸³ Aaslava 1928, lk 33.

⁸⁴ Aaslava 1928, lk 34.

⁸⁵ Aaslava 1928, lk 35.

viisil piiratud erivormi.⁸⁶ Probleemi lähtekohaks ongi näited sellest, et katoliiklane peab askeesi üle arutledes tavaliselt silmas kristlik-katoliiklikku askeesi ja samas indiast pärit usklik viitab askeesist rääkides eelkõige selle indiapärasele erivormile. Sellest tulenevalt rõhutab Aaslava askeesi defineerimisel vajadust loobuda igasugusest subjektiivsest erapoolikust suhtumisest, et jõuda askeesi kui nähtuse tegeliku tuumani.⁸⁷

Askeesi kõige laiem definitsioon lähtub otseselt selle kreekakeelsest nimest, mis tähendab harjutamist (sks. k. *Übung*). Samas ei ole harjutamine ja askees sünonüümid, vaid askeesi võib harjutamisena vaadelda vaid sel juhul, kui see hõlmab endas ka loobumist (*Verzicht*) ja eneseületust (*Selbstüberwindung*).⁸⁸ Kui läheneda askeesile tema eseme kaudu, saab askeesi vaadelda küll loobumise ja eneseületamisena, aga samas tuleb siiski rõhutada askeesi nimetusest tulenevat harjutuslikku iseloomu. Harjutuslikkus ja eneseületamise moment peavad üksteist pidevalt täiendama – harjutamise tõttu toimub pidev loobumine ja eneseületus ning seetõttu on askeesi kui nähtuse nentimiseks ebapiisav vaid eraldiseisvalt esinev (ühelik või kestev) eneseületus või mis tahes harjutus. Taolist väidet illustreerib Aaslava näitega enese kastreerinud Origenesest, kelle käitumisviisi eelnevast tulenevalt askeetlikuks pidada ei saa.⁸⁹

Kui taoline vundament on igakülgsest lahti selgitatud, lisab Siegfried Aaslava, et askees kuulub tehnilises mõttes oma kõlbelise eesmärgipärasusega religiooni teenistusse.⁹⁰

Nimetatud askeesi olemuslikud tunnused ei võimalda Aaslava sõnul siiski ammendavat mõistedefinitsiooni pakkuda. Näiteks ei ole põhjust askeesina vaadelda religioossetel-kõlbelistel põhjustel tapmisest, abielurikkumisest või vargusest loobumist, millel ometi tunduvad eelneva põhjal kõik olulised tunnused täidetud olevat.⁹¹ Sellest tulenevalt on askees küll negatiivses vormis *loobumine* ja positiivses tähenduses *eneseületust* ja tahtejõudu nõudev saavutus, kuid patust loobumist ega kohustuse tahtejõuga täitmist ei saa isegi siis askeesiks nimetada, kui

⁸⁶ Aaslava 1928, lk VIII, 36.

⁸⁷ Aaslava 1928, lk 36.

⁸⁸ Aaslava 1928, lk 38.

⁸⁹ Aaslava 1928, lk 39.

⁹⁰ Aaslava 1928, lk 40.

⁹¹ Aaslava 1928, lk 40.

sel on kõlbeline ja religioosne põhjendus. Askeesi puhul tuleb seega vaatluse alla uus perspektiiv – see on *vabatahtlik*, mitte nõutav sooritus ja loobumine eelkõige lubatust, mitte aga sellest, mis on inimesele juba igal juhul keelatud.⁹² Kuigi viimase olemusliku askeesitunnusena lisandunud *vabatahtlikkus* on Aaslava sõnul iseenesest väga kaalukas omadus, toob ta näiteid, et ka sellega seoses on võimalik sõnastada üsna ebaloogiliselt kõlavaid probleeme.⁹³ Taolisesest olukorrast pakub Hermann Strathmann ühe võimaliku väljapääsuna asjaolu, et tegevuse hindamise korral võiks vaadelda lisaks veel praktiseerija kõlbelist teadvust ja tema sotsiaalset ümbrust⁹⁴. Aaslava mõönab, et selline lähenemine võib olla vajalik, aga sisaldab endas omakorda uusi väljakutseid.⁹⁵

2.3. Askeesi tegevusvormid

Teises peatükis askeesi defineerimise järel liigub Siegfried Aaslava edasi erinevate askeesivormide kirjeldamiseni, mille kaudu askeet enesele seatud sihtide saavutamiseni jõuab. Enda sõnul on ta oma edasise uurimistöö lihtsustamiseks erinevaid askeesi tegevusvorme sarnaste joonte alusel grupeerides loonud uue klassifikatsiooni.⁹⁶ Aaslava koostatud rühmitus on tunduvalt detailsem ja erineb esiteks oma vormilt paljuski tol ajal levinud olemasolevatest liigitustest ning pakub uut perspektiivi asjale ka sisulisest küljest.

2.3.1. Olemasolevad klassifikatsioonid ja nende kriitika

Oma tööd alustab Aaslava kahe erineva klassifikatsiooni analüüsiga, mille tulemusel toob ta nii Giesseni Ülikooli professori Otto Zöckleri 1897. aastal

⁹² Aaslava 1928, lk 41.

⁹³ Aaslava 1928, lk 41–43.

⁹⁴ Aaslava 1928, lk 45–47; **Strathmann**, Hermann. Geschichte der frühchristlichen Askese bis zur Entstehung des Mönchtums im religionsgeschichtlichen Zusammenhange. Bd I: Die Askese in der Umgebung des werdenden Christentums. Leipzig: Werner Scholl, 1914, lk 10–11.

⁹⁵ Aaslava 1928, lk 45.

⁹⁶ Aaslava 1928, lk 48.

ilmunud ja Würzburgi Ülikooli professor Friedrich Pfisteri poolt 1927. aastal välja antud liigituste puhul välja erinevaid puuduseid, mida kõnealuse nähtuse kirjeldamisel vältima peaks.⁹⁷

Otto Zöckler jaotab askeesivormid kõigepealt kolme erinevasse kategooriasse vastavalt sellele, kas isik praktiseerib askeesi üksi või teistega koos. Sellest tulenevalt eristab ta individuaalset, individuaal-sotsiaalset ja sotsiaalset askeesi, mille alla kuuluvaid tegevusvorme grupeerib omakorda tegevusväljast lähtuvalt meelelist ja vaimset laadi harjutusteks.⁹⁸ Lisas 1. esitatud Zöckleri klassifikatsioonist võib juba pealiskaudsel tutvumisel välja lugeda teatud ebajärjekindlust askeesivormide kategoriseerimisel ja ka Aaslava toob välja olulisemad puudused kõnealuses rühmituses. Zöckler paigutab erinevad askeesivormid küll eraldi gruppidesse, kuid temapoolne jaotus ei paku rahuldavat lahendust. Peamiseks põhjuseks on asjaolu, et individuaal-askeetlike harjutuste all kirjeldatud tegevusi saab väga vabalt praktiseerida ka ühiselt teiste askeetidega ja sotsiaalse askeesi raames välja toodud nähtuseid võib askeet ka üksinda harjutada.⁹⁹ Sellest tulenevalt toob Aaslava välja, et nimetatud jaotuses oleks võinud peamine tegevusvormide eristuskriteerium olla määratud askeesi eesmärgi järgi ja käsitleda kahte vastandlikku tegevust kas positiivse või negatiivsena.¹⁰⁰ Hetkel kasutab ta seda vaid grupisisese tegevusvormide täpsustamiseks ja sellest tulenevalt toob esimeses grupis välja negatiivsed, teises positiivsed ja kolmandas osalt positiivsed, osalt negatiivsed vormid.¹⁰¹ Samuti heidab Aaslava kõnealuse jaotuse puhul ette üksikute vormide ebaõnnestunud kategoriseerimist – punktis I.d. nimetatud kehaline väärkohtlemine ei sobi oma olemuselt üldmõiste "karskusaskees" alla. Aaslava arvates saab nimetatud viga parandada kahel viisil: kas üksiku vormi ümberpaigutamise või gruppi kirjeldava üldmõiste muutmise teel.¹⁰² Põhimõtteline vastuolu Zöckleri jaotuses tekib veel sellest, et autor nimetab meelelist laadi askeesi negatiivseks ja vaimset laadi positiivseks. Zöckler järgib seda tehes loogikat, et

⁹⁷ Aaslava 1928, lk 48–49.

⁹⁸ Aaslava 1928, lk 49–50; Zöckler 1897, lk 10–11.

⁹⁹ Aaslava 1928, lk 52–53. Samas esitab Aaslava oma magistritöös tsitaadi Zöcklerilt (lk 77), millest võib välja lugeda, et Zöckler ise on askeesivormide piiride ähmasusest teadlik, kuid on sellest hoolimata teinud esmase sammu probleemi lahendamise suunas. Zöckler 1897, lk 5.

¹⁰⁰ Aaslava 1928, lk 53.

¹⁰¹ Aaslava 1928, lk 49–50, 53. Zöckler 1897, lk 10–11.

¹⁰² Aaslava 1928, lk 53.

negatiivse askeesi sihiks on hävitamine ja positiivse askeesi praktiseerimise eesmärgiks meeleülendus.¹⁰³ Aaslava vaidleb sellele vastu ja tema sõnul ei saa negatiivne askees olla alati vaid meeleline ja positiivne ainult vaimne. Näitena võib välja tuua punktis III.c. nimetatud isemeelsuse hävitamist (*Ertötung des Eigenwillens*), mis on hoolimata oma vaimsest laadist siiski negatiivne. Seetõttu on ebatäpne välja tuua, et III. gruppi on paigutatud osalt positiivsed ja osalt negatiivsed askeesivormid. Tegelikult võiks neid Aaslava sõnul jagada lihtsalt meelelisteks ja vaimseteks, kuid nende eesmärki silmas pidades võib kõiki siiski negatiivseks nimetada.¹⁰⁴

Ka lisas 2. esitatud Friedrich Pfisteri klassifikatsioonis esineb positiivse ja negatiivse askeesi eristamine¹⁰⁵, kuid seda juba täiesti uuel alusel – kõrvale jäetakse tegevuse eesmärk ja esmatahtsaks saab tegevuse tüüp ning viis. Selle järgi on tegelik tegutsemine positiivne ja tegevusetus või tegevusest loobumine negatiivne. Kuigi Aaslava taolise tähistuse kasutamise vastu sõnaselgelt ei vaidle, toob ta välja näiteid, milles liigituse autor ise oma väljatöötatud kategooriate vastu eksib. Sellest tulenevalt ei sobi olemuslikult positiivse askeesi alla punktis I.2.a. nimetatud tegevused (peavarjust loobumine ehk kodutus, pesemisest ja isikliku hügieeni eest hoolitsemisest loobumine), kuna neil on rohkem ühist punktis I.1. välja toodud tegevusetuse või loobumisega seotud askeesivormidega.¹⁰⁶ Etteruttavalt võib mainida, et erinevate askeesivormide piirid on tegelikkuses ähmasemad kui paberil kirjeldatu puhul, seega on teatud määral siiski võimalik aktsepteerida Pfisteri taoliselt esitatud jaotust.¹⁰⁷

Kuigi Pfister möönab, et askees on muutunud järjest enam maailma suhtes vaenulikuks ja järjest suuremaks eesmärgiks saab maailmast põgenemine,¹⁰⁸ on ta Aaslava sõnul selle momendi õigustamatult oma klassifikatsioonist välja jätnud. Nimelt on Pfisteri liigitus pelgalt askeedi isikukeskne ja iseloomustab vaid

¹⁰³ Aaslava 1928, lk 53–54

¹⁰⁴ Aaslava 1928, lk 53–54.

¹⁰⁵ Pfister (Askese...) 1927, lk 572–573.

¹⁰⁶ Aaslava 1928, lk 55.

¹⁰⁷ Aaslava 1928, lk 75; Pfister (Askese...) 1927, lk 573.

¹⁰⁸ Aaslava 1928, lk 57; Pfister (Askese...) 1927, lk 571.

praktiseerija suhtumist oma vaimu ning kehasse, jättes välismaailma osatähtsuse unarusse.¹⁰⁹

2.3.2. *Siegfried Aaslava askeesivormide liigitus*

Aaslava leiab niisiis olemasolevate klassifikatsioonide puhul erinevaid puuduseid ja koostab sellest tulenevalt oma liigituse, milles kasutab lisaks enda väljatöötatud uutele grupeerimisalustele nii Zöckleri kui ka Pfisteri tööde tugevaid külgi ja loodab nende tehtud vigade kordamist vältida.¹¹⁰ Kuna askeesivormide liigitamiseks on väga palju erinevaid võimalusi, alustab Aaslava tööd erinevate vastandlike paaride tutvustamisest ja esitab läbitöötatud materjali lõpuks tabelikujul. Tegemist on detailse jaotusega, millele Aaslava lisab omalt poolt veel täpsustavaid selgitusi ja täiendusi peatüki sisuosas. Samuti toob ta omakorda välja igasuguste klassifikatsioonide suurimaks komistuskiviks saava ebaselguse, mis tegelikult elus askeesivormide vaheliste piiride määratlemisel esineb. Taoline nähtus on aga sotsiaalse elu puhul tavaliselt vältimatu ja ei võimalda ka askeesi puhul matemaatikale omast täpsust rakendada.¹¹¹

Askees esineb esmajärjekorras kahes distinktiivses vormis, kuna loobumine, lahtiütlemine ja piiramine on vaadeldavad eelkõige tegevusetusena ning enesele otseselt piinamise ja väärkohtlemisega kahju tekitamine viitab konkreetsele tegevusele. Schopenhauer on selle kokku võtnud põhimõttes, et askeet sunnib end tegema seda, mida ta ei taha ja loobuma selle tegemisest, mida ta ise sooviks teha.¹¹² Kuigi Pfister tähistab taolisi tegevusi askeesi positiivse ja negatiivse kujuna, tundub Aaslava jaoks täpsem määratleda seda aktiivsuse ja passiivsuse.¹¹³ Tegelikult elus

¹⁰⁹ Aaslava 1928, lk 55–56.

¹¹⁰ Aaslava 1928, lk 56.

¹¹¹ Aaslava 1928, lk 78.

¹¹² Aaslava 1928, lk 57–58; Schopenhauer 1892, lk 490.

¹¹³ Aaslava 1928, lk 58; Alustermin on pärit Lehmannilt, kes kasutab aktiivse vastandina negatiivset: **Lehmann**, Eduard. *Erscheinungswelt der Religion. – Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Handwörterbuch in gemeinverständlicher Darstellung.* II Bd, Deutschmann – Hessen. Unter mitwirkung v. Hermann Gunkel, Otto Scheel, hrsg. Friedrich Michael Schiele, Leopold Zscharnack. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1910, lk 558.

võivad aga piirid selle vastandpaari vahel olla sujuvamad ja aktiivset askeesi võib sellisel juhul vaadelda passiivse askeesi intensiivsema vormina.¹¹⁴

Järgnevalt soovitab Aaslava grupeerida askeesivorme nende eesmärgi järgi positiivseks ja negatiivseks ning sealjuures lähtub ta pigem Zöckleri kui Pfisteri poolt silmas peetud tähendusväljast. Sellest tulenevalt määratleb ta askeesi negatiivse või positiivse vastavalt sellele, mis on konkreetse askeetilise harjutuse eesmärk ja kuidas on see seotud tema avaldumisvormiga (kas aktiivse tegevuse või passiivse tegevusetusega). Otseselt positiivne eesmärk on seega vaid meeülendusaskeesil (*Erhebungs-Askese*) ja kõikide teiste askeesivormide esimeseks eesmärgiks on siiski hävitamine, murdmine ning suretamine, isegi kui lõplikuks sihiks on kaudselt taolise teguviisi teel meeülenduse saavutamine.¹¹⁵ Kuna Aaslava analüüsib põhjalikult ka erinevate vormide vaheliste piiride nihkumist, toob ta positiivse ja negatiivse askeesi puhul välja juhud, kus ühte teisest täielikult lahtutada ei saa. Sellest tulenevalt võib palvetamisele lisanduda ka paastumine või näiteks vigiiliate pidamine on otseselt seotud unest võõrutamisega.¹¹⁶

Edasise eristuse puhul võtab Aaslava aluseks askeesi tegevusvaldkonna ja tähistab seda meelelisuse ning vaimsuse omavahelise vastandumise kaudu. Zöckler kasutas taolises tähenduses askeesivormide tähistamiseks märksõnu *positiivne* ja *negatiivne* ning Pfister esitas oma jaotuses materjali vastavalt *kehalise* ja *vaimse* kategooria vahel.¹¹⁷ Taolise määratluse puhul on selge, et askeesi meeleliste vormide alla kuuluvad kõik meelte ja ihuga seotud harjutused ning vaimu- ja hingeeluga seonduvad tegevused paigutatakse vaimsete askeesivormide alla. Nii meelelist kui vaimset tüüpi askeesivormidel on sageli üksteisega seonduvad analoogid – kehaline väärkohtlemine vastab näiteks vaimsele harjutusele, mille eesmärgiks on enesearmastuse ja isemeelsuse murdmine.¹¹⁸ Arvestades askeesivormide omavahelist seotust ja piiride teatud ebaselgust, võib välja tuua

¹¹⁴ Aaslava 1928, lk 75; Zöckler 1897, lk 7.

¹¹⁵ Aaslava 1928, lk 60–61.

¹¹⁶ Aaslava 1928, lk 75–76.

¹¹⁷ Aaslava 1928, lk 61. Zöckler 1897, lk 10–11; Pfister (*Askese...*) 1927, lk 572–573.

¹¹⁸ Aaslava 1928, lk 61.

asjaolu, et näiteks toitumise või seksuaaleluga seotud meelelise askeesi puhul kaasneb enamasti automaatselt võitlus himudega ka vaimsel tasandil.¹¹⁹

Tegevuse subjekti kaudu jagab Aaslava nähtuse üksikisiku ehk individuaalseks askeesiks ja kollektiivseks ehk sotsiaalseks askeesiks. Liigituse aluseks on see, kas harjutus taotleb üksikisiku või terve inimgrupi ühiste eesmärkide täitmist. Individuaalset askeesi praktiseerivad eelkõige eremiidid ja anahoreedid ning sotsiaalse askeesi esindajateks on kloostrites elavad mungad.¹²⁰

Aaslava soovib järgnevalt tähelepanu pöörata ka sellele, kas askees kui eluviis on praktiseerija jaoks elukutse või sooritab ta harjutusi vabalt.¹²¹ Taolise eristuse tegemiseks peab vaatlema tegevuse järjepidevust ja intensiivsust ning selle kaudu on võimalik määrata, kas tegemist on asjaarmastaja või elukutselise askeediga.¹²² Kõnealune näide iseloomustab seega vormide kvantitatiivset, mitte kvalitatiivset erinevust ja sellest tulenevalt võib taolise eristuskriteeriumi alusel askeesivormi üle otsustamine olla üsna suhteline.¹²³

Viimase eristamiskriteeriumina toob Aaslava sisse askeesivormide jagamise tegevuse objekti alusel, mis tema sõnul jäi kindlasti välja Pfisteri klassifikatsioonist, kuid samas ei rõhutanud seda sõnaselgelt ka Zöckler.¹²⁴ Aaslava toob siinjuures näiteid erinevatest askeesivormidest vastavalt sellele, kas nende tegevus on suunatud omaenda isikule või ümbritsevale välismaailmale.¹²⁵

Eelnevat silmas pidades on Siegfried Aaslava koostanud askeesivormide tabeli¹²⁶, mille käsikirjalisest originaalst tehtud koopia on esitatud lisa 3. Tõlgituna on nimetatud askeesivormide tabel esitatud lisa 4., mida täiendab lisa 5. tõlkega Aaslava magistritöös lehekülgedel 64–74 esitatud täpsustustest tabeli kujul toodud askeesivormidele.

Kui kõik justkui ammendavalt ära selgitati, rõhutab Aaslava ise pärast detailse askeesivormide liigituse esitamist, et tegelikkuses on piirid erinevate

¹¹⁹ Aaslava 1928, lk 77.

¹²⁰ Aaslava 1928, lk 62.

¹²¹ Aaslava 1928, lk 62.

¹²² Aaslava 1928, lk 63.

¹²³ Aaslava 1928, lk 77–78.

¹²⁴ Aaslava 1928, lk 56, 63.

¹²⁵ Aaslava 1928, lk 63.

¹²⁶ Aaslava 1928, lk 65–66.

tegevusvormide vahel siiski ähmasemad, kui skeemist võib välja lugeda, ja toob omakorda välja erinevaid näiteid vastandlike paaride lõikes.¹²⁷

2.4. Askeesi ja selle vormide mitmetähenduslikkus

Siegfried Aaslava askeesikäsitluse neljas alapeatükk on oma 54 leheküljel töö mahukaim. Aaslava nendib tõsiasja, et eelmises alapeatükis kirjeldatud askeesivormid on mingil määral esinenud ajaloo jooksul igas paigas, kust vähegi inimesi eest leida võis ja sellest tulenevalt võib järeldada, et askees on inimesele juba olemuslikult omane. Samas kerkib esile küsimus askeesi terviklikkusest ja ühemõttelisusest, sest on selge, et askees ei ole aja jooksul ja erinevais paigus alati ühesuguselt avaldunud.¹²⁸

Aaslava sõnul moodustab askees tervikliku ja ühetaolise süsteemi vaid oma pidevalt ning väga erinevates kohtades avalduvate korduvate harjutuste ja askeetiliste tegevuste väliste vormide kaudu. Askeesi kui terviku ja selle üksikute vormide seesmine tähendus võib aga olla väga mitmeti tõlgendatav. See sõltub eelkõige suurest mitmekesisusest askeesi sisemise suunatuse ja saavutatava eesmärgi osas, mida omakorda mõjutavad nii psühholoogilised kui ka ajaloolised eeldused.¹²⁹ Taolist vastandlikku olukorda võib loogiliselt põhjendada asjaoluga, et askeetilist käitumist tingivad valdkonnad on aja jooksul muutumatud ja seetõttu seotud alati piiratud hulga askeetiliste tegevusvormidega. Askeesile omistatav seesmine tähendus ja eesmärk võib aga ajaloo jooksul lõpmatuseni muutuda.¹³⁰

Askeesi sisemise suuna järgi jaotab Aaslava tohutu materjalihulga esmajärjekorras kahte põhigruppi. Esimesse gruppi kuuluvate nähtuste ühiseks omaduseks on asjaolu, et nad on suunatud inimese ja Jumala ehk inimese ning tema jaoks aukartust tekitava *Püha* vahelisele suhtele. Aaslava nimetab seda parema väljendi puudumise tõttu **vagadusaskeesiks** (*fromme Askese*). Kui askees on seotud vaid harrastava isiku endaga, kelle sisemiseks eesmärgiks on oma võimekuse suurendamine, kasvamine ja täiustumine, kuulub see askeesikuju **karastusaskeesi**

¹²⁷ Aaslava 1928, lk 74–75.

¹²⁸ Aaslava 1928, lk 80.

¹²⁹ Aaslava 1928, lk 80–81.

¹³⁰ Aaslava 1928, lk 81.

(*Ertüchtigungsaskese*) gruppi.¹³¹ Järgnevalt on kahe rühma lõikes lühidalt esitatud Aaslava detailse ja näiterikka kirjelduse põhijooned.

Vagadusaskeesi juurde kuulub algeliselt selline askeetiline tegevus, mille eesmärgiks on vältida kahjustusi iseenda ja pühaks peetava vahelistes suhetes. Uskumus, et inimest ümbritsevad ohtlikud demonid, kes meeleliste vahendite kaudu inimese kehasse hiilivad, sunnib vagadusaskeesi praktiseerijaid näiteks loobuma kahjustava mõjuga toidust kas alaliselt või ajutiselt paastudes.¹³² Kui nimetatud näite puhul on kontakt demonlikuga juba iseenesest ohtlik, võib eristada ka kontakte demonlikuga, mis alles teatud tingimustel ohtlikuks kujunevad. Taolistel juhtudel tekib kahju alles püha ja argise kokkupuutumise korral.¹³³ Hoolimata sellest, et taoline mõtteviis tundub modernses maailmas võõras, leidis Aaslava, et see on vägagi elujõuline ja arenemisvõimeline ka tema kaasajal.¹³⁴

Vagadusaskeesi eesmärgiks võib olla ka Jumaluse solvamisest hoidumine. Selle ilmekaks näiteks võib tuua Austraalias levinud uskumuse, et tootemlooma liha söömisest hoidumisel välditakse pühakspeetava solvamist. Taolise käitumisviisi aluseks on uskumusest põhjustatud hirm, et loomaks kehastunud esivanem võib muidu inimesele kätte maksta.¹³⁵

Eelneva positiivseks vastandiks peetakse religiooniajaloos äärmiselt olulist rolli mängivat askeesitüüpi (ohvriaskees, teenistuslik askees), mille eesmärgiks on jumaluse rõõmustamine.¹³⁶ Taolist eluviisi põhjendatakse arvamusega, et askees iseenesest on Jumalale meelepärane ja askeetlikku eluviisi nähakse eelkõige ohvriannina jumalusele.¹³⁷ Kuna askeetliku eluviisi näol puudub tegelikkuses konkreetne ohvriand – ohver seisneb ohverdaja jaoks millestki loobumises ja see iseenesest peakski olema rahulolu pakkuv and jumaluse jaoks¹³⁸ – siis nimetatud põhjendust on loogikat kasutades raske mõista.¹³⁹ Sellest tulenevalt pakub Aaslava

¹³¹ Aaslava 1928, lk 82. Kuigi termin on laenatud Harnackilt, kasutab too seda teistsuguses tähenduses: **Harnack**, Adolf. Die Askese, eine Skizze. – Aus der Friedens- und Kriegsarbeit. Giessen: Töpelmann, 1916, lk 151.

¹³² Aaslava 1928, lk 83.

¹³³ Aaslava 1928, lk 84.

¹³⁴ Aaslava 1928, lk 85 jj.

¹³⁵ Aaslava 1928, lk 87.

¹³⁶ Aaslava 1928, lk 88; Pfister (Askese...) 1927, lk 571.

¹³⁷ Aaslava 1928, lk 88–90.

¹³⁸ Aaslava 1928, lk 89.

¹³⁹ Aaslava 1928, lk 91.

välja, et Jumalale meelepärast askeesi võib vaadelda veel kui inimese ohverdusvalmidust ja seega nõuab Jumal tegeliku ohvri asemel inimeselt vaid kõlbelist hoiakut. Jumala rõõmustamist võib taolisel juhul vaadelda kui jumaliku **tahte** täitmist askeetilise eluviisi kaudu.¹⁴⁰ Viimaks on Jumalale meelepärase askeesi puhul iseloomulikuks jooneks tegevuse dualistlik mõtestamine jumalusele poolehoiu näitamise ja jumalavallatusele vastandumise kaudu. Erinevatel põhjustel Jumalat rõõmustada sooviv askeetiline eluviis levib niisiis kõikjal, kus jumalusega läbisaamist oluliseks peetakse. Nimelt leiab see aset eelkõige jumaliku raevu vaigistamiseks ja tavaliselt esineb see püüdena olemasolevat ebaõnne tõrjuda või katsena koguni tulevast nuhtlust ennetava karistusekandmise kaudu vältida.¹⁴¹ Sellisel juhul tuleb askeesi puhul tähele panna kahte olemuslikku joont – Aaslava selgitab erinevate näidete alusel lahti, kuidas Jumalale meelepärast askeetlikku eluviisi võib ühest küljest vaadelda tasu maksmisena ja teisest küljest kasuliku tehinguna inimese ja jumaluse vahel.¹⁴²

Karastusaskeesi võib esmajärjekorras määratleda eluviisina, mille eesmärgiks on inimese üleviimine kõrgemasse seisundisse. Aaslava annab siinjuures esiteks religiooniajaloolise ülevaate pühadusaskeesi taustast, mille järgi oli inimese kohuseks kõige püha suhtes lugupidamist väljendada. Kuna inimene on tavapäraselt oma olemuselt ebapuhas ja seega kultuseks ehk usuliseks austamiseks võimetu, pole kontakt pühaks peetavaga seisundimuutuseta mõeldav. Puhtust loodetakse saavutada eelkõige saastava mõjuga asjadest hoidumise teel ja sellest tulenevalt võib kõnealuse askeesi all märgata eelkõige väga mitmesugust tüüpi karskuspraktikaid.¹⁴³

Järgmisena võib karastusaskeesi puhul täheldada püüet askeetiliste harjutuste kaudu tugevdada juba olemasolevaid või avastada seni tundmatuid jõudusid.¹⁴⁴ Kui juba kasutuses oleva jõu suurendamise või säilitamise näiteks võib tuua tsölibaadi rakendamist, siis senitundmata jõudude tarvitamist ilmestab ekstaasiseisundi saavutamine askeetiliste harjutuste kaudu.¹⁴⁵ Eelmises lõigus kirjeldatud

¹⁴⁰ Aaslava 1928, lk 91.

¹⁴¹ Aaslava 1928, lk 95–96.

¹⁴² Aaslava 1928, lk 96–97.

¹⁴³ Aaslava 1928, lk 100.

¹⁴⁴ Aaslava 1928, lk 101.

¹⁴⁵ Aaslava 1928, lk 102. Tsölibaadi kohta: Lehmann 1910, lk 558.

karastusaskeesi alatüübi näol on tegemist välise ehk füüsilise iseloomuga võimekuse ettevalmistamisega kultuslikuks käitumiseks. Senitundmata jõudude rakendamise korral kasutatakse ära aga inimese sisemist soodumust ekstaasiseisundiks, et selle kaudu valmistuda jumaliku ilmutuse vastuvõtmiseks.¹⁴⁶

Kolmandaks karastusaskeesi alaliigiks on isiklike võimete täiustamine, et saavutada ideaaliks seatud eesmärk. Nimetatud ihaldusväärne ideaal on aga aja jooksul paljuski teisenenud, sest esialgu puhtalt kehalist vooruslikkust taotlenud askeesist sai ajapikku vaimseid väärtuseid ja passiivsust hindav alaliik.¹⁴⁷ Sellest tulenevalt on teatud tegevused minetanud oma askeetilise tähenduse ja esialgu väljajäänud praktikad kuuluvad nüüd askeesimõiste raamidesse.¹⁴⁸ Kõlbelise sihiga ideaalid võivad olla nii inimese sisemaailma haaravad kui ka maailmaülesele orienteeritud ja suuremalt jaolt ongi askeesiga seotud ideaalid olnud üleloomulikule suunatud.¹⁴⁹ Askees kui abinõu isikliku karastumise saavutamiseks levib seega enamasti olukordades, kus inimene on seadnud endale üleloomuliku ideaali, mille olemus vastandub suuremal või vähemal määral olemasoleva maailma ja selles sisalduvate tavapärase eluviiside loomusele.

Tegemist on niisiis dualistliku käsitlusega, kuna ümbritsevat halba ja kurja maailma vastandatakse püüdluse aluseks olevale üleloomulikule ideaalile.¹⁵⁰ Järgnevalt kirjeldabki Aaslava üksikasjalikult nimetatud dualistliku askeesi¹⁵¹ olemust, mille lähtepunktiks on Indiast pärit elutahte eitamise põhimõte.¹⁵² Taolise askeesitüübi kujunemisel on aluseks olnud kaks erinevat dualistlikku vaadet — idamaine gnostitsism ja läänemaine platonism.¹⁵³ Edasi visandab Aaslava kristliku taustaga askeesi dualistliku olemuse, rõhutades esialgu selle põhimõttelist erinevust gnostitsistlikust dualismist. Kuna olemasolev maailm on Jumala looming, ei ole kristlasel võimalik sellest sama põlglikult mööda vaadata kui gnostikul.¹⁵⁴ Sellest

¹⁴⁶ Aaslava 1928, lk 103.

¹⁴⁷ Aaslava 1928, lk 104.

¹⁴⁸ Aaslava 1928, lk 105–106; **Hall**, T.C. Asceticism. Introduction. – Encyclopaedia of Religion and Ethics. Vol. 2, Arthur – Bunyan. Ed. by James Hastings with the assistance of John A. Selbie, Louis H. Gray. Edinburgh: Clark; New York: Scribner, 1909, lk 63–64.

¹⁴⁹ Aaslava 1928, lk 107.

¹⁵⁰ Aaslava 1928, lk 110.

¹⁵¹ Aaslava 1928, lk 111–114. Hall 1909, lk 65.

¹⁵² Aaslava 1928, lk 111.

¹⁵³ Aaslava 1928, lk 114–119.

¹⁵⁴ Aaslava 1928, lk 119.

tulenevalt analüüsib Aaslava askeesi kristlikust dualismist lähtuva kõlbelis-eshatoloogilise vastandlikkuse alusel, mis seab üksteise vastu viletsa ja patuse maise elu ning Messiaga saabuva lunastusmaailma.¹⁵⁵ Samuti vaatleb Aaslava kiriku rolli askeesi kristliku avaldumisvormi kujundamisel ja selle aluseks oleva filosoofia mõjutamisel.¹⁵⁶

Aaslava kirjeldab kõnealuse peatüki lõpetuseks psühholoogilisi eeltingimusi¹⁵⁷ ja seisundeid, mis askeetilist käitumist soodustavad või sellele iseloomuliku värvingu annavad.¹⁵⁸

2.5. Siegfried Aaslava panus askeesiuurijana

Siegfried Aaslava askeesikäsitluse eelnevalt kirjeldatud vormi tingis esmajoones tema magistritöö teemapüstitus, kuna selle eesmärgiks oli uurida askeetilise materjali esinemist Uues Testamendis. Nii nagu varasemalt mainitud (vt ptk. 1.2.1.) asus Aaslava UT tekstidest läbitöötamist vajavaid lõike registreerima, mille tulemusel leidis ta end olukorrast, kus "järjest kasvas kirjakohtade hulk, mis tulid küsimusmäärgiga varustada, kuna mul vastaval silmapilgul kahtlaseks jäi, kas nad üldse arvesse peaksid tulema või mitte".¹⁵⁹ Seega oli kõigepealt oluline üksikasjalikult selgeks teha, milliseid nähtuseid askees endas hõlmab – lihtsalt kõlav ülesanne, mis rahuldavate allikate puudumise tõttu moodustaski lõppkokkuvõttes suurema osa Aaslava magistritööst.

Kui Aaslava kirjeldab asjaolu, et puudus juba olemasolev rahuldav askeesikäsitlus,¹⁶⁰ millele ta oma töös viidata oleks võinud, peab ta selle all silmas eelkõige puudusi senise teemakäsitluse terviklikkuses. Tema jaoks oli esimeseks sammuks uurida askeesi kui eraldiseisvat nähtust ja vabastada see konkreetsete religioonide ja kitsamalt ka konfessioonidega seotud ilmingutest, et selguks

¹⁵⁵ Aaslava 1928, lk 122.

¹⁵⁶ Aaslava 1928, lk 124–127.

¹⁵⁷ Aaslava 1928, lk 128. **James**, William. Die Religiöse Erfahrung in ihrer Mannigfaltigkeit. Materialien und Studien zu einer Psychologie und Pathologie des Religiösen Lebens. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1920, lk 240.

¹⁵⁸ Aaslava 1928, lk 128, 131–132.

¹⁵⁹ Aaslava 1928, lk I.

¹⁶⁰ Aaslava 1928, lk II.

askeesile endale iseloomulikud jooned ja selle tegelik olemus.¹⁶¹ Aaslava töö aluseks olevad materjalid pakkusid erisuguseid lahendusi askeesi kujutamisel. Üheks näiteks võib välja tuua teosed, mis analüüsisid küll askeesi olemust, kuid kirjeldasid nähtust ja selle tegevusvorme siiski mõne konkreetse religiooni kontekstis. Näitena võib siinkohal välja tuua Otto Zöckleri 1897. aastal ilmunud teose "Askese und Mönchtum", mis pakub sissejuhatuses välja küll askeesi definitsiooni ja tegevusvormide klassifikatsiooni, kuid vaatleb seejärel askeesi raamatu esimeses pooles mittekristlike religioonide osana ja teises pooles kirjeldab konkreetselt kristliku askeesi olemust reformatsioonieelsel ajal. Teiseks kirjeldab näiteks Adolf Harnack teose "Reden und Aufsätze"¹⁶² peatükis "Das Mönchtum, seine Ideale und seine Geschichte" (lk 81–139) kristliku askeesi kõige iseloomulikumat avaldumist munklusena.

Teistsuguse grupi alusmaterjale moodustavad erinevad entsüklopeediad, mis annavad sissejuhatuses üldise askeesikäsitluse – see on informatsioonina küll väärtuslik, kuid teose iseloomust tulenevalt väga lühidalt esitatud. Näitena võib taas nimetada teiste seas kahte erinevat entsüklopeedilist sissejuhatust, mida Aaslava oma töös on kasutanud. Esiteks viitab ta korduvalt T. C. Halli artiklile "Asceticism. Introduction",¹⁶³ mille veidi üle kolme veeru pikkune sissejuhatav osa pakub jällegi uue vaatenurga askeesile,¹⁶⁴ kuid on sellest hoolimata liiga üldine. Samuti on selles loobutud askeesi konkreetsete tegevusvormide kirjeldamisest. Nii kõnealuse artikli teine pool kui ka ülejäänud askeesialased artiklid teoses "Encyclopedia of Religion and Ethics" keskenduvad juba askeesi käsitlemisele kindlate religioonide või paikkondlike erisuste taustal. Teiseks kasutab Aaslava Friedrich Pfisteri artiklit "Askese I. Religionsgeschichtlich",¹⁶⁵ mis kirjeldab askeesile ainuomaseid jooni juba täpsemalt ja pakub välja ka omapoolse tegevusvormide klassifikatsiooni (vt ptk. 2.3.1.). Aaslava analüüsist selgub, et Pfisteri askeesitüüpide jaotust sisemise eesmärgi alusel¹⁶⁶ on ta pidanud vajalikuks täpsustada kahe põhimõttelise üldgrupi

¹⁶¹ Aaslava 1928, lk 35.

¹⁶² Harnack 1904.

¹⁶³ Hall 1909.

¹⁶⁴ T.C. Hall käsitleb sissejuhatavas osas askeesi patoloogilisi elemente, erinevaid vorme, mida ekslikult askeesiks peetakse, distsiplinaarset ja dualistlikku askeesi. Hall 1909, lk 63–69.

¹⁶⁵ Pfister (Askese...) 1927.

¹⁶⁶ Pfister (Askese...) 1927, lk 571.

(*vagadus- ja karskusaskees*) lisamise kaudu ja täiendada Pfisteri poolt nimetatud tüüpe veel ühe vagadusaskeesi hulka kuuluva esinemiskujuga.¹⁶⁷ Ka teoses "Die Religion in Geschichte und Gegenwart" kujutavad ülejäänud askeesitemaatikat puudutavad artiklid nähtust erinevatel ajalooetappidel kindla religiooni või paikkonnaga seoses.

Eelnevast tulenevalt võib vaadelda Siegfried Aaslava käsitlust kui uudset perspektiivi askeesitemaatika esitamisel, kuna võrdlemisi detailse uurimuse peamiseks sihiks oli askeesi kui fenomeni tuuma moodustavate olemuslike joonte väljatoomine, jättes hetkel kõrvale religioonidega seotud arvukate erivormide iseloomu kirjeldamise.¹⁶⁸

Kuigi Aaslava tööd võib vaadelda uue perspektiivi pakkumisena askeesitemaatika käsitlemises, on ta teatud isiklikest originaalsetest lisandustest hoolimata olnud seotud siiski juba asjakohase kirjandusega, milles askeesimõistet "näis igaüks [...] omavoliliselt tarvitada võivat iga asja kohta, mille ta parajasti ühel või teisel põhjusel selle nimega soovis ristida".¹⁶⁹ Sellest lähtuvalt võib Siegfried Aaslava panust askeesiteema käsitlemisel lugeda veel suureks sammuks **süsteemi loomise** suunas. Erinevatele allikatele tuginedes on Aaslava koostanud askeesikäsitluse, milles kasutab läbitöötatud materjalide tugevusi ja püüab vältida nende kitsaskohti – kõnealuse väite ilmekaks näiteks on käesoleva bakalaureusetöö peatükis 2.3.2. (vt ka lisa 3.–5.) esitatud uus askeesivormide klassifikatsioon. Kuna askeesi vaadeldi enamasti teatud religiooni või ka näiteks ajalooetapi valguses, annavad need allikad väärtuslikku, aga fragmentaarset informatsiooni askeesi tegeliku olemuse kohta.¹⁷⁰ Aaslava on sellest tulenevalt suure materjalihulga läbitöötamise järel suutnud ainese esitada süstematiseeritud kujul.

Eelnevast tulenevalt on selge, et Aaslava põhjalik askeesikäsitlus oleks võinud omalt poolt panustada askeesiteemalisse diskussiooni, kuid tegelikkuses ei ole see tänaseni saanud väärivat tähelepanu. Selle põhjenduseks saab välja tuua mõned võimalikud põhjused. Esiteks on tegemist magistritööga, mis sai askeesikäsitluse

¹⁶⁷ Aaslava 1928, lk 83.

¹⁶⁸ Aaslava 1928, lk 35.

¹⁶⁹ Aaslava 1928, lk II.

¹⁷⁰ Aaslava magistritöö teise peatüki aluseks olevast kirjanduse loetelust (Aaslava 1928, lk XXIII–XXVI) on selgelt näha, et teosed, mida süsteemi loomisel kasutati, on paljudel juhtudel erineva religioosse taustaga.

osas küll põhiliselt positiivset tagasisidet,¹⁷¹ kuid oli oma vormi poolest laiemale avalikkusele kättesaamatu. Aaslava ei ole ka hiljem oma töö tulemusi avaldanud. Võimalik, et seda selgitab omakorda asjaolu, et magistritöö oli olemuslikult eeltöoks tulevasele väitekirjale ja vahepeal ta oma töötulemuste avaldamist vajalikuks ei pidanud.¹⁷² Teiseks põhjuseks võib tuua asjaolu, et magistritöö on kirjutatud saksa keeles. See seik ei ole kohe kindlasti töö puhul puuduseks, kuid on siiski võimalik, et see piirab mingil määral tööga tutvumist tänaseni. Näiteks on Jaanus Noormägi 1993. aastal esitatud magistritöös¹⁷³ viidanud asjaolule, et töö üheks alusmaterjaliks on Arthur Võõbuse käsikirjaline uurimus asketismist,¹⁷⁴ mis on ainus teadaolev emakeelne uurimus askeesist. See on igati õige väide, kuna tõepoolest on Aaslava esitanud oma askeesikäsitluse saksa keeles ja seni on puudunud võimalus tema töö põhijoontega eesti keeles tutvuda – ka käesolevat bakalaureusetööd võib sellega seoses vaadelda esimese sammuna nimetatud puuduse kõrvaldamise teel. Samas on Aaslava ja Võõbuse askeesikäsitlused juba põhimõtteliselt väga erinevad. Võõbuse töö ühest esialgselt väitekirja tagasilükkavast retsensioonist jäi kõlama mõte, et Võõbuse töö üheks kitsaskohaks on asjaolu, et ta on vahele jätnud täpselt selle töö, mis Aaslava juba üle kümnendi tagasi teinud oli, ja asunud mõisteselgituseta askeesi otsekohe Süüria ja Mesopotaamia kristluse näitel kirjeldama.¹⁷⁵

Eelneva arutluse eesmärgiks ongi iseloomustada Siegfried Aaslava panust askeesiuurijana. Ka tema enda töö ei pretendeerinud ammendavale kirjeldusele, kuna esiteks ei ole tema sõnul askeesi kui inimtegevusega seonduvat nähtust

¹⁷¹ TÜR KHO, f. 97, s. 24, l. 215. Prof. O. Seesemani arvamus.

¹⁷² Vt lisaks Johan Kõpu arutlust erinevat tüüpi teadlaste kohta Siegfried Aaslava surma järel Eesti Kirikus ilmunud artiklis: TÜR KHO, f. 97, s. 116, l. 79, 80. Kõpp, J. Professor mag. theol. Siegfried Aaslava. [Eesti Kirik 11/12, 1957. a]

¹⁷³ **Noormägi**, Jaanus. Askees evangeelses eetikas. Magistritöö. TÜ Usuteaduskond, 1993, [käsikiri TÜ raamatukogus], lk 26.

¹⁷⁴ **Võõbus**, Arthur. Munklus Süürias, Mesopotaamias ja Pärsias kuni X sajandini, selle ajalooline areng ja kultuuriline tähendus. Aja- ja kultuurilooline uurimus Süüria munkluse kujunemisest, vormidest, iseloomust ja tähendusest jakobiinide ja nestoriaanide juures. Väitekirj. Tartu Ülikool, 1942. Käsikiri TÜ raamatukogus.

¹⁷⁵ TÜR KHO, f. 97, s. 39, l. 2. Prof. V. Martinsoni arvamus mag. A. Võõbuse väitekirja kohta. "Asudes asketismi uurimisele Süüria ja Mesopotaamia kristluses, autor oleks pidanud selguse mõttes, õige seisukoha võtmiseks ja lahkarvamuste kõrvaldamiseks esmajoonel teaduslikult põhjendatult piiritlema, milles seisab asketism üldse ning tõeline kristlik asketism eraldi. Seda ta aga ei tee. Selle asemel aga ta juba alguses esineb väga autoriteetselt ja kategooriliselt väidetega, mis teaduslikult pole sugugi põhjendatud, mille valguses aga ta laseb paista kogu asketismi Süüria ja Mesopotaamia kirikus".

võimalik matemaatiliselt selgitada.¹⁷⁶ Teiseks puudus tema käsitluses aeg-ajalt eristuv lõppjärelendus – ta analüüsis endale omase põhjalikkuse ja täpsusega teatud askeesi puudutavat nüanssi, tegi omakorda konkreetseid järeldused ning lõpuks vaatas üle veel võimalikud vastuväited ja tekkida võivad konfliktid ning kirjeldas seejärel hulgaliselt ettetulevaid erandeid.¹⁷⁷ Sellest hoolimata oleks Siegfried Aaslava askeesikäsitlus võinud täiendada juba olemasolevat uurimisseisu ja osaleda diskussioonis.

¹⁷⁶ Aaslava 1928, lk 78–79.

¹⁷⁷ Parimaks näiteks on askeesi tegevusvorme kirjeldav peatükk (Aaslava 1928, lk 48–79), milles esiteks tuuakse üsna rangelt, kuid õigustatult välja erinevad puudused olemasolevate klassifikatsioonide puhul. Võimalike vastuväidete igakülgse analüüsimise kaudu leiab Aaslava, et tegelikus elus on askeesivormide piirid siiski ähmasemad (lk 74–78) ning peab mõnes mõttes arusaadavaks ka seda, miks Zöckler ja Pfister askeesivorme valesti kategoriseerisid. Oma klassifikatsioonis ta neid konkreetseid vigu aga ei korranud.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on Siegfried Aaslava saksakeelsele magistritööle toetudes anda ülevaade tema askeesikäsitusest ja seejärel analüüsida Aaslava panust askeesimõiste selgitamisel tema kaasaja autoriteetsemate askeesiteemaliste tööde taustal.

Aaslava enda eesmärgiks magistritööd kirjutama asudes oli uurida askeetilise materjali esinemist Uues Testamendis, kuid enne selle ülesande täitmise tuli tal kõigepealt ületada askeesimõistega seonduvad vasturääkivused erialakirjanduses. Taolisest olukorrast tingituna valmis Aaslava magistritöö hoopis teistsuguses vormis, kui esialgu planeeritud, kuid see sisaldas siiski väärtuslikku ja süsteemset vaadet askeesile.

Aaslava lähtekoht askeesimõiste selgitamisel on juba iseenesest märkimisväärne, kuna tema sooviks oli enne UT analüüsimist leida üles need jooned, mis askeesi kui nähtuse tuuma moodustavad ja sealjuures jätab ta esialgu kõrvale kõik konkreetsetest religioonidest, ajaloost või paikkondade iseloomust tulenevad erivormid. Nagu varasemalt kirjeldatud, erineb ainuüksi taoline lähenemisenurk tema kaasajal esitatud käsitlustest, kuna enamus uurimustest vaatles askeesi konkreetse religiooni või konfessiooni teoloogiast lähtuvalt ja suur osa entsüklopeedilistest artiklitest käsitles sissejuhatava lühiülevaate andmise järel askeesi esinemist võrdlevalt erinevate religioonide või paikkondade ajaloolisel taustal.

Oma askeesikäsitluses annab Aaslava kõigepealt ülevaate sõna *askees* tähendusest ja selle ajaloolisest kasutusest ning seejärel defineerib ta askeesimõiste ilmingimata esinema pidavate tunnuste kaudu. Töö mahukaimad peatükid keskenduavad askeesi tegevusvormide kirjeldamisele ja klassifitseerimisele ning askeesi kui nähtuse mitmetähenduslikkuse põhjendamisele. Aaslava kasutab oma askeesikäsitluse kujundamisel loomulikult hulgaliselt alusmaterjale, mille omavahelisi vasturääkivusi ja puuduseid ta põhjalikult kirjeldab ning seejärel ületada püüab. Sellest tulenevalt võib Aaslava askeesikäsitlust vaadelda sammuna süsteemi loomise suunas. Sealjuures on Aaslava püüdnud võimaluse korral

selgitada ja lahendada ka erinevast terminoloogiakasutusest tekkinud probleeme, mida edasises diskussioonis arvesse peaks võtma. Siegfried Aaslava on esitanud oma põhjaliku nägemuse võimalikust askeesikäsitusest, mis teema omapära tõttu ei saa ega tahagi ammendava süsteemi loomisele pretendeerida. Hoolimata sellest seisneb Aaslava töö väärtus asjaolus, et ta pakub teema käsitlemiseks senisega võrreldes uue perspektiivi, süstematiseerib olemasoleva materjali analüüsimise kaudu varasemaid seisukohti ja täiendab neid oma isiklike lisanduste kaudu.

Eelneva põhjal on selge, et käesolevas bakalaureusetöös tehtu on vaid esimeseks sammuks Siegfried Aaslava askeesikäsituse analüüsimisel ning ainest edasiseks uurimistööks on rohkelt. Nimelt võiks jätkuda Aaslava askeesikäsitluse asendi määramine nii oma aja kontekstis ja võrreldes teiste eesti teadlaste uurimistöödega ning kuna Aaslava töö tulemused peegeldavad uurimisseisu eelmise sajandi esimesel poolel, võib huvitavaid järeldusi pakkuda ka selle kõrvutamise tänapäevase nägemusega askeesimõistest.

Kasutatud allikad ja kirjandus

Arhiivimaterjalid

TÜR KHO: Aaslava, Siegfried. Isikuarhiiv. 1884–1989. Fond 97:

TÜR KHO, f. 97, s. 1. Aaslava, Siegfried. Autobiograafiad. 24. mai 1928 – juuni 1940.

TÜR KHO, f. 97, s. 6. Avaldused, aruanded, tunnistused ja kirjavahetus seoses S. Aaslava tööga stipendiaadina Greifswaldi ja Heidelbergi Ülikoolis ning Pariisi Teoloogia fakulteedis. 21. aprill 1929. – 28. juuli 1931.

TÜR KHO, f. 97, s. 10. Aaslava, Eleonore. 1. Andmeid ja mõtteid Siegfried Aaslava elu ja töö kohta. 2. [S. Aaslava haiguslugu]. [?] – mai 1957.

TÜR KHO, f. 97, s. 39. Sild, O., Martinson, V., Masing, U. jt. Arvamused Arthur Võõbuse doktoriväiteirja "Asketism Süüria ja Mesopotaamia kristluses, alates kõige vanemast perioodist kuni X sajandini" kohta. 15. märts 1940. – 12. detsember 1942.

TÜR KHO, f. 97, s. 116. Aaslava, Eleonore. Siegfried Aaslava 1944. – 1959. aastani. Biograafiline ülevaade.

TÜR KHO, f. 97, s. 152. Aaslava, Siegfried. Asumiselt saadetud kirjad Eleonore Aaslavale. 13. jaanuar – 2. detsember 1955. Krasnojarski krai.

Kirjandus

Aaslava, Siegfried. Das Neue Testament und die Askese. Erster Teil. Voraussetzungen betreffend das Problem, den Gegenstand und die Aufgabe. Magistratöö. Tartu: 1928. [Käsikiri TÜ Raamatukogus].

Hall, T.C. Asceticism. Introduction. – Encyclopaedia of Religion and Ethics. Vol. 2, Arthur – Bunyan. Ed. by James Hastings with the assistance of John A. Selbie, Louis H. Gray. Edinburgh: Clark; New York: Scribner, 1909, lk 63–69.

Harnack, Adolf. Das Mönchtum, seine Ideale und seine Geschichte. – Reden und Aufsätze. I Bd. Gieszen: Töpelmann, 1904, lk 81–139.

Harnack, Adolf. Die Askese, eine Skizze. – Aus der Friedens- und Kriegsarbeit. Giessen: Töpelmann, 1916, lk 141–161.

- Härm**, Andreas. Siegfried Aaslava elu ja töö. Diplomitöö. Tallinn: EELK Usuteaduse Instituut, 2002. [Käsikiri UI raamatukogus].
- James**, William. Die Religiöse Erfahrung in ihrer Mannigfaltigkeit. Materialien und Studien zu einer Psychologie und Pathologie des Religiösen Lebens. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1920.
- Lehmann**, Edvard. Erscheinungswelt der Religion. – Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Handwörterbuch in gemeinverständlicher Darstellung. II Bd, Deutschmann – Hessen. Unter mitwirkung v. Hermann Gunkel, Otto Scheel, hrsg. Friedrich Michael Schiele, Leopold Zscharnack. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1910, lk 498–577.
- Lindström**, Lauri *et al* (koost.). Album Academicum Universitatis Tartuensis 1918–1944. II. Tartu Ülikooli 1919 – 1929 immatrikuleeritud üliõpilased, matriklinumbrid 1–10191. Tartu, 1994.
- Mahling**, Friedrich. Lebensverneinung und Lebensbejahung: in moderner Auffassung und in neutestamentlicher Beleuchtung. – Biblische Zeit- und Streitfragen. Hrsg. Friedrich Kropatschek. Berlin: Verlag von Edwin Runge, 1912.
- Mayer**, Julius. Die christliche Askese. Ihr Wesen und ihre historische Entfaltung. Freiburg in Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1894.
- Noormägi**, Jaanus. Askees evangeelses eetikas. Magistritöö. TÜ Usuteaduskond, 1993. [Käsikiri TÜ raamatukogus].
- Pfister**, Friedrich. Lanx Satura. ἄσκησις. – Festgabe für Adolf Deissmann zum 60. Geburtstag 7. November 1926. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1927, lk 76–81.
- Pfister**, Friedrich. Askese. I Religionsgeschichtlich. – Die Religion in Geschichte und Gegenwart: Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft. I Bd, A – D. Hrsg. von Hermann Gunkel, Leopold Zscharnack. Tübingen: Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1927, lk 570 – 574.
- Raid**, Lembit. Art. Siegfried Aaslava. – Eesti teaduse biograafiline leksikon. 1kd: A–Ki. Karl Siilivask (peatoim.). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2000, lk 22.

Raid, Lembit. Art. Karl Konrad Crass – Eesti teaduse biograafiline leksikon. 1kd: A–Ki. Karl Siilivask (peatoim.). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2000, lk 302–303.

Raudsepp, Anu. Tartu Ülikooli usuteaduskonna prof. Siegfried Aaslava (1899–1957) mõtteid elust ja ülesannetest. – Eesti Kirik, 22.12.1993.

Raudsepp, Anu. Tartu Ülikooli usuteaduskonna dekaani professor Siegfried Aaslava saatusest Siberis 1946–1955. – Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 2009. Tartu: ÕES, 2010, lk 212 – 230.

Schopenhauer, Arthur. Die Welt als Wille und Vorstellung. I Bd. – Arthur Schopenhauer's sämtliche Werke in sechs Bänden. I Bd. Hrsg. v. Eduard Grisebach. Leipzig: Verlag von Philipp Reclam jun, [1892].

Schopenhauer, Arthur. Parerga und Paralipomena. II Bd. – Arthur Schopenhauer's sämtliche Werke in sechs Bänden. V Bd. Hrsg. v. Eduard Grisebach. Leipzig: Verlag von Philipp Reclam jun, [1892].

Strathmann, Hermann. Geschichte der frühchristlichen Askese bis zur Entstehung des Mönchtums im religionsgeschichtlichen Zusammenhange. Bd I: Die Askese in der Umgebung des werdenden Christentums. Leipzig: Werner Scholl, 1914.

Zöckler, Otto. Askese und Mönchtum. Zweite, gänzlich neu bearbeitete und stark vermehrte Auflage der "Kritischen Geschichte der Askese", Bd. I. Frankfurt: Heyder & Zimmer, 1897.

Zöckler, Otto. Asceticism. Christian. – Encyclopaedia of Religion and Ethics. Vol. 2, Arthur – Bunyan. Ed. by James Hastings with the assistance of John A. Selbie, Louis H. Gray. Edinburgh: Clark; New York: Scribner, 1909, lk 73– 80.

Võõbus, Arthur. Munklus Süürias, Mesopotaamias ja Pärsias kuni X sajandini, selle ajalooline areng ja kultuurilooline tähendus. Aja- ja kultuurilooline uurimus Süüria munkluse kujunemisest, vormidest, iseloomust ja tähendusest jakobiinide ja nestoriaanide juures. Väitekiri. Tartu Ülikool, 1942. Käsikiri TÜ raamatukogus.

Windisch, Hans. ἄσκέω. – Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament. Hrsg. Gerhard Kittel. Bd I, A– Γ. Stuttgart; Berlin; Köln: Kohlhammer, 1990, lk 492–494.

Siegfried Aaslava as a researcher of asceticism

Summary

This study is based on the master's thesis "Das Neue Testament und die Askese" (The New Testament and the asceticism) which was written in 1928 by Siegfried Aaslava who was the former dean of the Tartu University's Faculty of Theology. Siegfried Aaslava devoted most of his life to the Faculty of Theology, but unfortunately he remains until today rather unknown and unacknowledged. Anu Raudsepp¹⁷⁸ and Andreas Härm¹⁷⁹ have previously written about his life and work and the aim of this study is to introduce Siegfried Aaslava's theological writings. The first step in order to do that is to give a systematic overview of his master's thesis.

The main aim of Aaslava was to analyse the relations between New Testament and asceticism, but as he started writing the thesis he understood that there were not a single consistent study about asceticism he could refer to. That is the reason why he started with a substantial groundwork to explain the essential characteristics of asceticism and its forms of practice. His main intention was to portray asceticism as a phenomenon without the influences of different religions, historical periods or specific regions.

The main goal of this bachelor's thesis is to introduce the definition of asceticism as it was proposed by Siegfried Aaslava. It is clear that Aaslava's thesis was strongly analytical and it is also important to find out whether his approach was original only by its form or did he offer a thoroughly different perspective and content compared to other contemporary writings on asceticism.

This bachelor's thesis is divided into two major chapters. The first chapter concentrates on the life and work of Siegfried Aaslava. This part is based on the numerous biographic materials of the Siegfried Aaslava's personal archive that is

¹⁷⁸ Raudsepp 1993; Raudsepp 2010.

¹⁷⁹ Härm 2002.

located in the University of Tartu's Library in the Department of Manuscripts and Rare Books. The second chapter is devoted to the part of the Siegfried Aaslava's master's thesis that deals with the subject of asceticism. This part of the study is mostly based on Siegfried Aaslava's master's thesis which was firstly thoroughly read and then partially translated. The first subchapter describes the word *asceticism*, its origins and the historical change in the meaning. The second subchapter defines the asceticism through its most important characteristics that must be present simultaneously. The third subchapter introduces different forms of ascetic practices, previous classifications from Otto Zöckler and Friedrich Pfister, and describes the new classification proposed by Aaslava. Fourth subchapter explains the reasons why asceticism as a phenomenon can be so diverse. The last subchapter analyses the contribution of Siegfried Aaslava to the research of the concept of asceticism compared to the other contemporary scientific works in the same field. In order to conduct a comparison numerous Aaslava's contemporary writings on asceticism have been worked through.

In his master's thesis Aaslava has presented an approach to the subject of asceticism and because of the nature of the topic the research does not claim to be a complete solution to the contradictions within its essence. But the main contribution of Aaslava is systematising the content of other authors and giving a new angle of looking at the subject which was formerly mostly described through its connections to a specific religion or a region.

Lisa 1. Otto Zöckleri askeesivormide klassifikatsioon¹⁸⁰

I. Negatiivne ehk meeleline **individuaalne** askees või karskusaskees, mis puudutab erinevaid valdkondi seoses:

- a) toitumisega (paastuaskees)
- b) seksuaalsusega (virgiinsusaskees)
- c) koduse eluga (peavarju-, rõivastuse- ja magamisaseme-askees)
- d) kehalise väärkohtlemisega (piinamisaskees)

II. Positiivne ehk vaimne **individuaalne** ja **sotsiaalne** askees või meeleülendusaskees (*Askese der Erhebungs*), mida praktiseeritakse kas:

- a) üksikisiku palve- ja mõtlusaskeesina (askeetlik püüe isiklikuks palveliseks pühendumiseks (*asketisches Privatandachtsstreben*))
- b) jumalateenistusliku askeesina (ühiskondlike kultusaktide ja kultuslike ravivõtete askeetlik kasutamine)

III. **Sotsiaalne** askees või ühiselt tehtava töö või vaevaga seonduv askees, mis sisaldab endas nii negatiivseid kui ka positiivseid askeetlikke harjutusi:

- a) maailmast eraldumine: monastiline karskusepraktika (klausuur ehk eraldatus välismaailmast);
- b) eraomandi vältimine: monastiline vaesuspraktika;
- c) isemeelsuse hävitamine: monastiline kuulekuspraktika.

¹⁸⁰ Zöckler 1897, lk 10–11; Aaslava 1928, lk 49–50. Täpsustused ja selgitused tabeli juurde: Zöckler 1897, lk 5–10.

Lisa 2. Friedrich Pfisteri askeesivormide jaotus¹⁸¹

I. Kehaline askees

1) Negatiivne (karskus-) askees:

a) toitumisega seonduv askees või paastumine

aa) kvalitatiivne: karskus konkreetsete toiduainete või jookide suhtes

bb) kvantitatiivne: toidu ja joogi tarbimise piiramine

b) seksuaalne askees

2) Positiivne askees

a) karastamisega ja hooletusse jätmisega seonduv askees: kuuma ja külma talumine, kodutus, enese kitsastesse kongidesse lukustamine, sammastel seismine; armetu riietus, paljajalu käimine, kõva magamisase, magamisest loobumine või ebamugavas asendis magamine; loobumine pesemisest ja isikliku hügieeni eest hoolitsemisest;

b) piinamise või väärkohtlemisega seonduv askees: liikumatus erinevates kehalistes asendites, kettide peale panemine, piitsutamine, iseenese sandistamine ja lihasuretamine kuni kõige ebainimlikuma piinamiseni.

II. Vaimne askees (nii nagu ihu, peab ka hinge/vaimu ette valmistama ja treenima)

1) Negatiivne: kahjulikest mõjudest eemale hoidmine: vaikimine, mõtete kontsentreerimine, pühade tekstide lugemine ja palvetamine;

2) Positiivne: tahte murdmine (analoog kehaliste ihade surmamisele): eesmärgiks on saavutada täielik kuulekus ja alandlikkus.

¹⁸¹ Pfister 1927, lk 572–573. Aaslava 1928, lk 50–52.

<p>Askeese</p>	<p>passive inbezug auf die eigene Person</p>	<p>die Aussenswelt</p>	<p>active inbezug auf die eigene Person</p>
<p>sinnlicher Art</p>	<p>Vergicht auf Befriedigung 1) der <u>unüberwindlichen</u> Bedürf- nisse a) nach <u>Nahrung</u> (Fasten); b) nach <u>Schlaf</u> (Wachen); 2) des (<u>überwindlichen</u>) Ge- <u>schlechtstriebes</u> (Jungfräulich- keit).</p>	<p>Vergicht auf irdische Gü- ter <u>sinnlicher</u> Art: 1) <u>Reicht, Beruf, Arbeit</u> (Armut); 2) <u>äußere Kulturerwungen- heiten</u> (Kleidungs- und Wohnungsascese).</p>	<p>Abtötung der eigenen Person auf <u>sinnlichem</u> Gebiete: <u>Körpermisshand- lung, Reinigungsascese.</u></p>
<p>geistiger Art</p>	<p><u>Erhebungsascese</u> [NB: <u>einzig (direkt) positive</u> Form der Ascese] 1) <u>individual-asketisch</u>: <u>asketisches</u> <u>Privatandachtsstreben</u>; 2) <u>sozial-asketisch</u>: <u>gottesdienst- liche bepr. Kulturascese</u></p>	<p>Vergicht auf irdische Güter <u>geistiger</u> Art (Telt, Kultur und <u>menschlichen Vernunft</u>) 1) <u>individual-asketisch</u>: <u>anachore- tische Welt flucht und Einsamkeit</u>; 2) <u>sozial-asketisch</u>: <u>mönchische</u> <u>Kennzeichensprovis, Klosterklausur</u></p>	<p>Abtötung der eigenen Person auf <u>geistigem</u> Gebiete; <u>Bruchung</u> der <u>Selbstliebe</u> und des <u>Bi- geniessens</u>; <u>sozial-asketische Sonderform</u>; <u>mönchische Gehörnassprovis.</u></p>

¹⁸² Aaslava 1928, lk 65-66.

Lisa 4. Siegfried Aaslava askeesi tegevusvormide tabel tõlgituna¹⁸³

ASKEES	PASSIIVNE		AKTIIVNE
	iseenda suhtes	välismaailma suhtes	iseenda suhtes
meeleline	Loobumine:		Omaenda isiku <u>meeleline</u> suretamine: kehaline väärkohtlemine, piinamisega seotud askees
	1. ületamatute vajaduste rahuldamisest		
	a. toiduga seonduv (paastumine),	2. välistest kultuuriga seotud saavutustest (riietusega ja elukohaga seonduv askees)	
	b. magamisega seonduv (ärkvelolek);		
2. (ületatavate) suguliste tungide rahuldamisest (neitsilikkus)			
vaimne	Meeleülendusaskees (NB! Ainus otseselt <u>positiivne</u> askeesivorm)		Omaenda isiku <u>vaimne</u> suretamine: enesearmastuse ja isemeelsuse murdmine; sotsiaal-askeetlik erivorm: munkade kuulekuspraktika
	1. <u>individuaal</u> -askeetlik: askeetlik eraviisiline palvus;		
	2. sotsiaal-askeetlik: jumalateenistuslik või kultuslik askees		
		Loobumine <u>vaimset</u> laadi maistest hüvedest (maailmast, kultuurist ja inimestevahelisest suhtlusest):	
		<u>individuaal</u> -askeetlik: anahoreetiline maailmast põgenemine ja üksildus;	
		<u>sotsiaal</u> -askeetlik: munklusega seonduv sugukarskuspraktika, eraldatus <u>kloostri</u>	

¹⁸³ Aaslava 1928, lk 65–66.

Lisa 5. Siegfried Aaslava selgitused askeesivormide tabeli kohta¹⁸⁴

Toitumisega seonduv mõõdukus (*Enthaltsamkeit*), toitumisaskees (paastumine), ajutine või alaline¹⁸⁵:

- I. Kvalitatiivne paastumine, mis on suunatud konkreetsetele toitudele:
 - 1) mõõdukus teatud toitude ja jookide tarbimisel, nimelt
 - a) toiduained, nagu liha,
 - b) mõnuained, nagu vein;
 - 2) teatud toitude ja jookide tarbimise piiramine (1. punkti võimendatud variant), toitumise lihtsus ja üksluisus.
- II. Kvantitatiivne paastumine, mis on suunatud üksnes toidu kogusele. Mõõdukus või karskus igasuguse toidu suhtes, mille erivormiks on kõigest joodavast (ka veest) loobumine, et võidelda eraldi veel januga, lisaks üleüldisele võitlusele nälja vastu. Taoline absoluutne paast on loomulikult vaid ajutiselt võimalik, seetõttu kohtab kvantitatiivset paastumist alalise askeesina püsivas toidukoguse äärmusliku piiramise vormis, milles elu alalhoidmine toimub vaid hädavajaliku miinimumi kaudu.

Detailideni sarnaselt on asjad teiste, elu alalhoidmiseks toidust mitte vähem vajalike vajaduste rahuldamisega, täpsemalt öeldes reeglipärase väljapuhkamisega magamise kaudu. Ka siin on tegemist kas ajutise absoluutselt unest ilmajätmisega (*Schlafentziehung*) või une kestva piiramisega kuni äärmusliku miinimumini. Seda kvantitatiivset vormi võib ühendada ebamugava asendiga seotud kvalitatiivse magamisaskeesi ja magamisasemega seonduva askeesiga.¹⁸⁶

Karskus/mõõdukus suguelus, seksuaalaskees (talitsetusega seotud askees erinevalt karkusaskeesist, vastab mõõdukusaskeesile toiduga seotud valdkonnas), ajutine või alaline loobumine sugutungist, mis on inimese säilimiseks mittehädavajalik ja ei ole seetõttu nagu nälg, janu ja unevajadus ehk absoluutselt ületamatu. Sugulisele

¹⁸⁴ Aaslava 1928, lk 64–74.

¹⁸⁵ Aaslava 1928, lk 64, 67.

¹⁸⁶ Aaslava 1928, lk 67–68.

tungile vastupanu avaldub erinevates tugevusastmetes alates uuest abielust loobumisest pärast esimese abikaasa surma või seksuaalvahekorra loobumisest juba käesoleva abielu jooksul kuni üleüldise abielust (tsölibaat) ja suguühetest (neitslikkus/virgiinsus) keeldumiseni.¹⁸⁷

Meelelist laadi maisest varast (*Erdengüter*) loobumine, luksuse põlgamisest kuni igasuguste kultuuriliste vajaduste rahuldamise täieliku välistamiseni¹⁸⁸:

- I. Omandist (sotsiaalse askeesi puhul vähemalt individuaalsest eraomandist) ja sellega seonduvatest elatusallikatest loobumine, maisest elukutsesest ja tööst loobumine;
- II. Loobumine välistest kultuurisaavutustest, täpsemalt öeldes:
 - 1) riietusaskees:
 - a) kvalitatiivne: lihtne musta või pruuni värvi riietus; tõenäoliselt kuulub siia juurde ka loobumine pesemisest ja isikliku hügieeni eest hoolitsemisest;
 - b) kvantitatiivne: riietusega seotud kasinus armetust riietusest ja paljasjalgsusest kuni alastiolekuni;
 - 2) Peavarjuga seotud askees:
 - a) kvantitatiivne: absoluutne kodutus,
 - b) kvalitatiivne: elukoha ebamugavus (kitsad kongid, koopad, sambad), seega suhteline kodutus.

Vaimset laadi maisest varast (maailm, kultuur ja inimestevaheline suhtlus) loobumine, maailmast põgenemine ja üksildus väliselt inimtühjas paigas või kloostri viibimise kaudu, aga ka sisemiselt igasugust armastust maailma vastu suretades ja seda mitte ainult seltskondlike löbustuste ja rõõmu vältimise mõttes, vaid see tähendab enese tegelikku eraldamist igasugusest inimlikust suhtlemisest kuni omaenda perekonnast lahtiütlemiseni.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Aaslava 1928, lk 68–69.

¹⁸⁸ Aaslava 1928, lk 69–70.

¹⁸⁹ Aaslava 1928, lk 70–71.

Piinamisaskees, kehaline väärkohtlemine välise valu tekitamise kaudu, nagu näiteks liikumatus erinevates kehalistes asendites, kettide peale asetamine, juuste väljakatsumine, hammaste väljalöömine, enesepiitsutamine ja haavamine, enda sandistamine ning põletamine, mis aeg-ajalt lõppevad enesetapuga.¹⁹⁰

Omaenda vaimse isiksuse hävitamine, enesearmastuse ja isemeelsuse murdmine, loomuliku enesearmastuse, autunde ja võimuiha asemele tõusevad ligimesearmastus ja allahetlik innukus teenimiseks. Vastupidiselt loomulikule pelgusele kannatuste suhtes ja tundlikkusele on iga väljast tulenev kannatus teretulnud, iga kahju talutakse kannatlikult, iga solvangut võetakse vastu leebelt ja vihale vastatakse armastuse ja hoolega.¹⁹¹

Passiivne vaimset laadi meeleülendusaskees.¹⁹² [...] Kui siin ei ole midagi otseselt tegemist ära võtmise või karskusega nagu meelelist laadi passiivse askeesi puhul, on siin siiski Pfisteri sõnul sageli tegemist ühelt poolt kahjulike mõjude vältimisega, nagu "passiivset meelist laadi" gruppi kuuluvate loobumistega; teiselt poolt taotleb see askeesivorm ideaalina puht-kontemplatiivset passiivsust ja on üldiselt vastandiks aktiivsele kõlbelisusele. Need mõlemad tunnused on tunnistajaks selle askeesi passiivse iseloomu kohta, vaatamata loomulikult selle aktiivsetele tegevusvahenditele, nagu neid ligikaudselt järgnevalt grupeerida võiks:

I. Individuaalne: askeetlik püüe isiklikuks palveliseks pühendumiseks:

- 1) Mõtete koondamine, mida teataval juhul toetab vaikimine: näiteks mõtete kestev surmale ja teispoolsusele suunamine, vaadeldakse nende suursugusust ja kujutletakse neid kuni detailideni elavalt ette.
- 2) palve ja mõtisklusaskees, mille järgnevaid arenguastmeid kirjeldatakse meeleliste meediumite eduka kõrvaldamise kaudu:
 - a) palveaskees, palvetalitus kindlatel aegadel:
 - aa) palve meelelise kaasabiga: palvehelmed, surnupealuu vaatlemine jne.

¹⁹⁰ Aaslava 1928, lk 71.

¹⁹¹ Aaslava 1928, lk 71.

¹⁹² Aaslava 1928, lk 72–74.

bb) sõnaline palve;

b) Mõtlusaskees

aa) hääletu palve (*Herzensgebet*)

bb) puht-kontemplatiivne palvus, mille haripunktiks on ekstaasiseisund, õnnistatud kaemused, viimaks ka väidetav kehatuks muutumine või maise enese hävitamine.

II. Sotsiaalne: jumalateenistuslik, täpsemalt kultuslik askees, üldise jumalakummardamisega seotud toimingute ja õnnistusvahendite askeetlik kasutamine; meeleliste vahendite kasutamine on kindlasti oluline; kultusest kui vahendist saab eesmärk omaette, kultuslik tegevus – ise masinlikult harrastades (palveveskid!) – on juba iseenesest teenekas. Sii kuuluvad järgmised askeetilised toimingud: pühade raamatute lugemine, pühade laulude laulmine, sakramendijagamine, öised jumalateenistused (vigiiliad), pidulikud rongkäigud (protsessioonid) koos vaatamiseks väljapandud pühade reliikviatega, palverännakud (peregrinatsioon) kuulsatesse palve- ja armupaikadesse.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marleen Tamm,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

"Siegfried Aaslava askeesiuurijana",

mille juhendaja on *mag. art.* Marju Lepajõe,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 06.05.2016